

ЛЕМКІВЩИНА
LEMKIVSCHYNA
1982

Ч. 3

НАША ЦІЛЬ: ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЕТНОГРАФІЧНИХ ЗЕМЕЛЬ
У ВІЛЬНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ДЕРЖАВІ.

OUR MOTTO: THE UNITY OF UKRAINIAN ETHNOGRAPHIC TERRITORY
IN FREE UKRAINIAN STATE

ЛЕМКІВЩИНА

КВАРТАЛЬНИК

РІК 4 ЧИСЛО 3 (14) ОСІНЬ 1982

видає

ФУНДАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕМКІВЩИНИ

з рамени:

СВІТОВОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ЛЕМКІВ
ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ
І ОБ'ЄДНАННЯ ЛЕМКІВ КАНАДИ

ВИДАВНИЧА КОМІСІЯ:

Мирон Мицьо	—	Голова
Микола Грицков'ян	—	Заступник Голови
Юліян Котляр	—	Адміністратор
Дмитро Барна	—	Фінанс. Референт

адреса

"Lemkivshchyna"
P. O. Box 651 Cooper Station
New York, N. Y. 10276 USA

Річна передплата 8,00 ам. дол., — летунською поштою
12.00 дол. річно. Ціна числа 2.00 ам. дол. (або рівновар-
тість в чужій валюті).

На Вашій адресі є зазначено, доки заплачена Ваша перед-
плата.

ЧИ ВИ ЗЛОЖИЛИ ВЖЕ СВОЮ ПОЖЕРТВУ НА
"ФУНДАЦІЮ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕМКІВЩИНИ"?
ЯКЩО НІ, ТО ЗРОБІТЬ ЦЕ СЬОГОДНІ! ЧЕКИ І
МОНІ ОРДЕРИ ВИПУСУЙТЕ:

"THE LEMKO RESEARCH FOUNDATION"

і шліть на адресу:

The Lemko Research Foundation
P. O. Box 651 Cooper Station
New York, N. Y. 10276 USA

Ваші пожертви є звільнені від податку.

Printed in U.S.A.

by Computoprint Corporation
335 Clifton Ave, Clifton, N.J. 07011

ЗМІСТ

Б. І. Антонич: Листопадовий вірш	1
В. Пасічняк: Лемківщина — західний бастион України	1
П. Стефанівський: Мы люде	5
І Радь: Село, що не хотіло вмерти	6
Американська преса 1948 року про трагедію Закерзоння ..	8
Б. І. Антонич: Слово до розстріляних	8
Присутній: Відзначено 35-ліття вигнання лемків	9
О. Галушак: спомин про минуле в Лемківщині	10
М. Буряк: Яличка	12
Хроніка Лемківщини й Посяння	13
М. Стормира: Лемківщина в огні	13
Борис: Молодь і еміграція — що дали?	19
Ю. Саноцька: Лемківське свячене	20
В. Д.: Ще одна зустріч з новоприбулими	21
Посмертні згадки	22
З життя Організації	24
В. Макух: Як ся зымни Максим женив	27
Сьпіваночки мої милы	27
Англійський зміст	28
Ф. Малицький: Журавлі	Обкл.
Відозва ООЛ у 35-ліття виселення (англійською мовою)	Обкл.

Наша обкладинка: *Лемківський Бескид — Долина Великої
Розтоки*

To our English speaking friends:

We have included on page 28 a brief English summary of all
the articles in this No. of "Lemkivshchyna"

РЕДАГУЄ КОЛЕГІЯ

Головний редактор — *Орест Питляк*

Члени: *д-р Іван Гвозда*
Катерина Мицьо
Мелянія Чайківська-Куделя
Михайло Черешньовський

Редакція застерігає собі право виправляти мову, скоро-
чувати та корегувати статті. Передрук матеріалів з
"Лемківщини" дозволяється при умові подання повної
назви журналу. Прислані матеріали Редакція не повертає

ЛИСТОПАДОВИЙ ВІРШ,

що в ньому друзям своїм побажання посилає поет

Чи чуєш роздзвонені кроки зими,
що скляно та срібно ідуть?
Уже до мети наvertsаємо й ми
життєву путь.

Чи чуєш на полі розмову німу,
як вітер шепоче в ніч тьмяну?
Мій друже, спокійний будь і не сумуй,
що квіти в'януть.

Як будеш великий, щоб силу ти мав,
щоб радість життя тобі дало,
щоби перемоги покрив тоді лавр
твое чоло.

12 жовтня 1932.

ВАСИЛЬ ПАСІЧНЯК

ЛЕМКІВЩИНА — ЗАХІДНІЙ БАСТІОН УКРАЇНИ

В четвертому столітті наступило велике переселення антів, предків слов'ян. Велика їх частина поселилася тоді в області нинішньої Лемківщини.

Ці нащадки антів згодом прийняли назву хорватів. Вони вже 875 року прийняли були слов'янське християнство, голошене св. Методієм, який помер у 884 році. Це слов'янське християнство вирішно заважило на тому, що хорвати, з пізнішою назвою лемків, зберегли на протязі історії почуття приналежності до руського-українського народу.

В часі боротьби за владу чеських князів Славників і Перемишлідів, переміг князь цих останніх. Він піддався під протекторат німецького короля Генриха I-го і за його допомогою здобув не лише землю хорватів на полудне від Карпат, але теж і на півночі, землі нинішніх Шлеська й Лемківщини, із містами, які пізніше названо Краковом і Перемишлем. Історики думають, що назва Перемишля походить від назви династії чеських князів Перемишлідів.

По упливі ок. 20-ти років панування Перемишлідів над хорватами на північ від Карпат, ці хорвати попали під володіння князя вєнедів — названих пізніше ляхами-поляками, Мешка I-го, зі столицею в Гнезні, але в 981 р. київський князь Володимир Великий відібрав від Мешка I-го частину землі хорватів — нинішню Лемківщину і прилучив її до київської держави. Від того часу границі української лемківської землі сягали по річку Вислок і дуклянський просмик.

Лемківщина належала до Руси-України до 1340-го року, в якому її разом з Галичиною, завоювали поляки. Та проте лемки ніколи духово не піддалися полякам.

Коли посла гетьмана Хмельницького тайно просліджували настрої лемків, між іншим — мешканців села Тилича, вони ствердили, що лемки залишилися вірними русинами, а гетьман вислухавши звіту послів, радісно заявив старшині: "Вся чернь-селянство по Люблин і Краків допомагатиме мені... вона права рука наша".

Продовж цілої історії поляки вживали різних підступів, щоби перетягнути лемків до польського народу, і знівечити природний нахил лемків до єдності з Україною. В цьому поляки послуговувалися також московською теорією про "один руський народ від Камчатки до Карпат".. Ще перед першою світовою війною, поляки вишукували священників лемків, симпатиків цієї теорії, і при їх допомозі почали організувати москвофільство, подібно як це було і в Галичині. Вони використували заяву Лемківського З'їзду в Ужгороді в 1919 р. в справі створення "Центральної Руської Ради" і проголошення "Самостійної Карпатської Руси"

Учасники цього з'їзду проголосили, що "лемки становлять окрему народну одиницю географічно, етнографічно і язиково, мова лемків не українська, а карпаторуська". В цю москвофільську теорію повірили деякі православні священники й інші

провідні лемки і почали ширити її між населенням Лемківщини, а навіть і в Америці. В часописі "Лемко" в Нью-Йорку за січень 1928 р. було написано що, "руський чоловік може говорити з поляком, німцем, як рівний з рівним, але ніколи не може говорити з українцями".

Ненависть поляків до українців-лемків використовували москвофіли, які теж ненавиділи українців. За тихою порадою поляків вони внесли до польського сойму "протест" проти вживання слова "український" і написали до папи пояснення, що лемки не є українцями, а "руським плем'ям" і що тільки в час війни австрійці видумали для руського народу в Австрії нову назву "українці". Автори листа до папи піддалися польській пропаганді, яка поширювала свою видумку про те, що "Україна це твір Австрії". Але заходи поляків на спілку з москвофілами не могли обезсилити серед лемків природного почуття приналежності до українського народу. Ворожа акція ще посилювала національні українські почування лемків.

Проти польонізаційного наступу на поміч лемкам приходили згодом діячі з Галичини, оборонці соборності етнічних Земель України. Ця поміч здійснювалася через особисті зв'язки з провідними лемками в часі вакаційного побуту, вакаційних, доцільно організованих, мандрівок та контактів засобом друкованого слова, зі Львова, Стрия й Перемишля. Через такі зв'язки і через пресу лемки довідувалися що українці в Галичині мусять теж боротися проти польонізації і це також зміцнювало почуття їх приналежності до українського народу.

В обороні Лемківщини станули також українські посли до польського сойму. У меморіалі з 1932 р. вони закинули польському урядові у Варшаві що, "Польща не визнає єдності українського народу і використовувє особливості лемків, щоб відокремити їх в т. зв. окрему 'лемківську народність', щоб швидше їх асимілювати — польонізувати".

Польські вибори в 1930 р. дали перевагу маршалові Юзефові Пілсудському. Він обсадив важні пости в уряді своїми полковниками. Ця група полковників почала протиукраїнський похід, зокрема на Лемківщині, зосередивши увагу на церкві і школі. Це виявилось яскраво в заяві інспекторів шкіл на Лемківщині 1932/33 р., що "лемки не мають нічого спільного з українцями і тому в школах повинні вчитися лише по-польському". Вслід за цим пропагандивним наступом, в цьомуж шкільному році в повітах Новий Санч, Горлиці і Ясло звільнено всіх учителів українців, залишаючи лиш русофілів, а на їх місце насаджено учителів поляків.

Польська преса оправдувала цю шкільну політику теорією, що "діалект лемків є діалектом польської мови, а лемки є етнографічною групою польського народу". Це діялося не зважаючи на те, що 90% лемків ніяк не хотіли уважати себе поляками, а лише 10% лемків, збаламучених русофільством і

польською пропагандою сприяли цій польській політиці.

Польські священники також підтримували політику польонізації Лемківщини, бо, як твердили вони, це "дасть лемкам належну політичну орієнтацію і відпорність на українську пропаганду" і "принесе користь для Католицької Церкви". Яку "користь для Католицької Церкви" мали на думці польські священники — це скоро виявилось.

Польські шовіністичні провідники прийшли до переконання, що доки лемки будуть зберігати свій український церковний обряд, з українською духовістю, під опікою українського єпископа в Перемишлі, їм не вдасться лемків спольонізувати. Отже рішено довести до відокремлення Лемківщини від цілоти української етнічної території і перервати церковно-культурний вплив релігійного центру лемків — Перемишля, який понад 1000 літ був остоею слов'янського християнства у противагу наступові римокатолицизму.

Тому польський уряд, без відома Глави Києво Галицької Митрополії — митрополита Андрея Шептицького, рішив створити окрему, незалежну від перемиського єпископа, церковну провінцію під назвою: "Апостольська Адміністрація для Лемківщини".

Скрито пророблено старання, щоби назовні виглядало, що цієї "Адміністрації" домагаються самі лемки. Для цього зорганізовано групу лемків-москвофілів, які підписали петицію до Ватикану із проханням, щоби Лемківщину вилучити з перемиської єпархії в окрему "Апостольську Адміністрацію", мовляв, тому, що єпископ перемиський насилає на Лемківщину українських священників, фаворизує їх, доводить до незгоди між народом лемків та ширить ненависть до Польщі.

Єпископ Йосафат Коциловський, якого повідомлено про цю петицію, відвуж розмови з папським нунцієм у Варшаві 20-го жовтня 1932-го р. і старався опрокинути наклепи в "петиції", а коли тут не дійшло до бажаного закінчення справи, він, разом із єпископом-помічником Лакотою, поїхав до Риму. Але і там справа була вже вирішена в користь поляків. Польська амбасада в Римі задалегідь довідалася про поїздку єп. Й. Коциловського до Риму і по своєму представила справу петиції лемків — у користь Польщі.

Оба єпископи повернулися, не добившись успіху, до Перемишля 30-го листопада 1932-го року і тут в єпископській канцелярії чекав вже на них лист від папського нунція у Варшаві монсінйора Мармаджі, в якому було доручено єп. Й. Коциловському устійнити границі Апостольської Адміністрації для Лемківщини з її адміністратором єпископом Лакотою.

Здійснення цього доручення натрапило на труднощі, бо єпископ Григорій Лакота відмовився стати апостольським адміністратором Лемківщини. Рівнож єпископ станіславівський Григорій Хомишин,

... "Камінна вітців кырвавиця
зо здутом людзкым конаньом
порожньом баньом"...

П. Муранка — "Поляны"

*Лемківщина, тепер. Церква
св. Івана Золотоустого в селі
Поляни Коросненського повіту*

відкинув пропозицію нунція Мармаджі, щоб на адміністратора Лемківщини призначити станіславського єпископа-помічника Івана Лятишевського. Намагання поляків при помочі Ватикану обсадити Адміністратуру єпископом Української Католицької Церкви не вдалися, бо натрапили на опір нашого єпископату.

Проте позакулісово поляки у Ватикані дальше пильнували справи і добилися того що, Ватикан вислав впливового російського діяча у ватиканській "Комісії про Русія" аристократа князя Волконського до митрополита Андрея Шептицького. Та і ця спроба польської позакулісової політики, щоб створити враження, нечебто, відірвання Лемківщини від цілости Української Католицької Церкви сталося за згодою її Верховного Архиепископа, не вдалася.

Літом 1933 р. нунцій Мармаджі перебував довгий час на Лемківщині, в Криниці і там 30-го липня 1933 р. прийняв делегацію москвофілів, які поновно просили створити лемківську апостольську адміністратуру. Це було, очевидно, зааранжоване польськими офіційними чинниками. Нунцій Мармаджі 13-го грудня 1933 р. виїхав до Риму і там по його звіті в справі лемківської адміністратури поляки остаточно перемогли. Папа Пій XI-тий своїм декретом з 10-го лютого 1934-го р. створив Апостольську Адміністратуру для Лемківщини, яка стала важливим чинником у політиці Польщі за відірвання Лемківщини від цілости української етнічної території та для її польонізації. З перемиської української єпархії вилучено дев'ять деканатів із скількістю бл. 100,000 вірних.

Польський уряд не тратив часу і цим разом відразу почав робити старання, щоб адміністратором

Лемківщини став москвофіл о. Василь Масцюх, викладач Краківського університету, а по його смерті на те місце Рим призначив теж москвофіла професора Духовної Семінарії зі Станіслава о. д-ра Якова Медвецького. Адміністратура опинилася під повним впливом москвофілів і подвижників польонізації Лемківщини. Священиків для Лемківщини виховувано спочатку в польській римо-католицькій духовній семінарії в Кракові, а пізніше, коли запримічено вплив на них українських студентів краківського університету, то перенесено їх до семінарії до Тарнова. В той спосіб поляки хотіли виховати ціле нове покоління священиків у польському дусі. Але Друга Світова війна на деякий час перервала ці польські пляни духового вбивства Лемківщини.

У першій половині вересня 1939 р. німці зайняли Лемківщину. Зразу вони не перешкождали у віднові українського життя на Лемківщині, попередньо придушеного поляками. Ожило українське шкільництво, кооперація, "Просвіта" та інші організації. Багато української інтелігенції, що втекла з Галичини від большевицької окупації, працювало в цих організаціях. Лемківщина скоро й радо відновила своє українське обличчя. Поляки пильно сліdkували за розвитком українства лемків, і переконалися, що лемки ніколи не стануть поляками. В їх шовіністичних головах народжувались пляни фізичного знищення — геноциду лемків. Це вповні виявилось зараз коли німці, побиті на фронтах, покинули Лемківщину. Люблинський польський Комітет Національного Визволення погодився 9-го вересня 1944 р. підписати угоду з УСРР відносно кордонів між Польщею і Україною на лінії Керзона, а в лютому 1945-го р. на конференції в Ялті, американський

президент Рузвельт і англійський прем'єр міністрів Черчіл апробували цю угоду, не зважаючи на спротив польського екзильного уряду у Лондоні. Силою цієї угоди Лемківщина знову опинилася в польській неволі.

Боївки польського підпілля вже весною 1944-го р., почали свою нищівну роботу на Холмщині а згодом і на Лемківщині. Грабували і вбивали українських священників і культурних діячів, чоловіків, жінок і дітей, палили господарства, руйнували й палили церкви. "Очищення терену" — нищення українців ще більше зросло після підписання польсько-советської угоди про переселення в 1945-му р. В селі Пискоровичі польські напасники замордували 2,000 осіб, в Павликомі 300 осіб, в Малковичах 250, в Люблінці 200, в Березці 182. В цій варварській роботі брали участь польська міліція, військо і частина підпілля.

В цій ситуації лемки почали організувати самооборонні групи, яким згодом прийшли на поміч відділи УПА. Провід УПА на переломі 1943/44 р. перекинув із львівської Воєнної Округи і з Карпат деякі частини на т. зв. Закерзоння, з Равщини на Холмщину, з Карпат на Лемківщину. Зимою 1944/45, на прохання Закерзоння, сюди прибуло ще кілька відділів УПА під керівництвом Ярослава Старуха- "Стяга" і краевого провідника Мирослава Онишкевича "Ореста". Вони почали творити регулярні лемківські курені для оборони лемків перед польськими нападами, та проводили відплатні акції на польські місцевості, щоб опам'ятати поляків, рівночасно вияснюючи їм, що польсько-українська ворожнеча є корисна лише для Москви. Та опам'ятання не приходило.

Перша переселенча акція із Закерзоння до УСРР почалась 1-го вересня 1945-го р. Виселено ок. 70% населення. Решту, завдяки діям УПА, залишено тим часом у спокою. Але 1-го травня 1946 р. почалось друге переселення, спрямоване на Лемківщину, Любачівщину, Томашівщину і Грубешівщину. Переселення, згідно з умовою, мало бути добровільне. Та коли українські автохтони не хотіли покидати рідних сторін тоді польські переселенчі комісії перевели силою, горезвісну, "вогнем і мечем" акцію переселення. Під час цієї акції спалено бл. 70% лемківських сіл, мордуючи в деяких невинне населення. Зовсім знищено село Завадка Морахівська, так як це зробили німці із чеським селом Лідіце. Там згинуло понад 100 українців, а в селі Тетерка вбито 43-ох людей.

І знову на оборону населення прийшла УПА, яка нищила комунікаційні сполучення, висаджувала дороги й залізничні мости, телефонічні лінії, громила ворожі залоги, перевела наступи на Бірчу й Перемишль. В червні 1946 р. УПА розгромила старшинську школу "Червони Штандар" і здобула місто Грубешів, в липні розбила полк у Явірнику, а в серпні — польсько-більшовицьку групу з 2,000 вояків. 17-го вересня здобула міста Динів і Любачів.

Старовинна лемківська ікона Св. Покрова — с. Войкова 1703 р.

З початком 1947-го року Польща, Чехо-Словаччина і СРСР заключили спільний договір для знищення УПА. Десятки тисяч військ з артилерією, танками і літаками почали чистку Перемищини та Лемківщини. А все таки далі тривали бої УПА. В одному із них 28-го березня 1947 року згинув ген Сверчевський.

Весною 1947 року почалася остання кінцева переселенча акція — акція "Вісла", яка своєю жорстокістю та розмірами перевершила всі попередні переселення. Виселювано все українське населення — Закерзоння стало безлюдною пустинею на довгі роки. Жертви українського населення були великі. Але без боротьби УПА вони були б ще більші, бо ворог плянував знищити поголовно всіх українців.

За польською статистикою в трьох воевідствах Закерзоння до 1945 р. було бл. 1,062,000 українців, з того в 1945/46 переселено до СРСР 700,000, а до Польщі на "Земі одзискане" 362,000 (на Шлезьк, Поморя, в полудневу Прусію). Та "Українська Радянська Енциклопедія" подає, що до УСРР з Польщі переселено лише 480,000 українців, а в Польщі в 1962-гому р. жило лише 300,000 українців. З порівняння цих двох статистик виходить, що в часі переселення "пропало — не доїхало", або вивезено на Сибір 220,000 українців, а в Польщі загинуло бл.

62.000. Отже Варшава на спілку з Москвою докoнали геноцид українського населення, знищивши 280,000 українців Закарпаття, цебто одну четверту частину всього населення.

Переселенча акція "Вісла" була подібною до давнього татарського ясиру. Людей згнали мов худобу на залізничні станції і в тягарових вагонах розвозили їх до далеких сіл, між польське населення, не більше десятих українців на сто поляків, до напів розвалених війною приміщень. Під час транспортів були випадки розстрілів німецьких людей. Тут накидується мені подібність метод польського переслідування людей до метод німецьких нацистів. Німці переслідували жидів тому, що вони були жидами. Поляки переслідували лемків тому, що вони були українцями.

Так на практиці тому 35-ть літ проявився ославлений "польський гуманізм". Тоді могло комусь здаватися, що це жорстоке переслідування було лише хвилимовим вибухом воєнної злочинності. Та нині треба ствердити, що цей розгул дикунства був виявом нагромадженої польської ненависті до всього що українське. Чи сьогодні ця ненависть до 300,000 українців розсіяних по різних провінціях

Польщі вже зникла? Чи дозволено їм повернутися на їх землі, на яких століттями жили їх предки? Чи дано їм можливість по своїй вподобі і традиції вести власне релігійне життя, чи повернули їм пограбовані їхні церкви? Чи дозволять їм хоч на засланні будувати власні церкви? Чи можуть мати власне шкільництво, щоб зберегти рідну мову й культуру? Багато більше ставте питань і на кожне з них буде чесна відповідь — НІ!

Поляки повинні зрозуміти врешті, що в сучасному світі займанщина чужих земель не принесе щастя народові-окупантові і часто стає його згубою.

Чи не було б кориснішим для Польщі признати повну свободу українцям, як громадянам їхньої держави, дозволити їм повернутися на їхні відвічні землі. Це міг би бути добрий початок і знак доброї волі для встановлення людських українсько-польських взаємин у майбутньому. Через направлення кривди — забуваються гріхи. Польський генерал Ігнаці Блюм у розвідці про УПА написав: "В історії кожного народу є події, яких не можна в цілому виправдати. До них належить переселення української людности". Виправдати не можна, але направити їх можна і треба.

МЫ ЛЮДЕ

ПАВЛО СТЕФАНОВСКИЙ

Бы трисла
страху барера
зневолена
Лет же
птаху
од хыжы лемківской
до хыжы
и нес правду
людови мойому
же вільны
мы люде
як давно
руснакы
же знов
сами
судьбу
свою
ковати мусиме
и братів
глядати
по сьвіті
Лет же
птаху
всяди там
де гварят
лем
Лет голубе
сьватий наш
з добром вістком
до руснаків

и оливну голузку
ім занес
одновленя
нашу
стару
рискую
нес всім лемкам
єдність
правду
повідай же няньо сут дома
и просят вшыткых
до обіду
при лемківскім столі
землі рідній
ся вклонити
правді заглянути в очы
горе позабыти
посяти в поли
и повести
свої діти
до церкви
до школы

Білянка, 15 серпня 1981 р.

Від Редакції "Лемківщини":

Цей повний радости й оптимізму вірш був написаний у час визвольного зрушення в "Людівій" Польщі і його надруковано в варшавському "Нашому Слові" напередодні реакції Ярузельського.

СЕЛО, ЩО НЕ ХОТИЛО ВМЕРТИ

Моє рідне село, Репедь, хоч мало тільки 110 окремих господарств — "номерів", проте територією було досить велике, розкинене між Явірником і Туринським, між Щавним і Пробишевом.

Посередині села стояла стара, дерев'яна церква, побудована з округлих брусів, споєних дерев'яними кілками, видно, коли будували її, ще залізні цвяхи не вживалися. Недалеко церкви примістилася простора, мурована школа, що її збудувало село незабаром після першої Світової війни. В школі були дві класові кімнати, де навчалось близько 140 дітей, був просторий коридор і гарне, на той час модерно влаштоване, чотирикімнатне мешкання для вчителів. Довкола школи простягався гарний сад, у якому директор школи навчав нас — сільських школярів — усіх таємниць садівництва — насаджування дерев, щеплення їх тощо.

Наша репедська школа була не лиш виглядом найкращою з усіх шкіл навколишніх сіл, вона й перевищувала їх якістю навчання. Бо Репедь мала добрих, українських учителів і тому рівень навчання її уважався найкращим на всю околицю. Навіть чужинці — урядовці тартаку графа Потоцького в присілку Зайничках — за всяку ціну намагалися посилати власних дітей до репедської школи, хоч самі вони мешкали деінде.

Коли, після другої Світової війни, в селі Репеді закріпилася людово-польська військова влада, то одним із перших учинків її було закласти міни й висадити в повітря нашу репедську школу. Чого вони зробили це, чому така пімста над школою?

Ні, це не був лише акт сліпого шовіністичного божевілля. Нова влада добре знала, що з тієї власне школи вийшли ті молоді господарі, які в 30-их роках розбудували в селі "Просвіту" й кооперацію. Ті, що збудували гарний репедський народній дім, у якому приміщувалася читальня, кооперація й простора театральна зала. В тій залі і ми також — малі школярі репедські — давали концерти й сценічні виступи, під проводом учителів і директорів нашої школи — Юрги і пізніше Міхенка з їх дружинами. В тій залі відбувалися аматорські театральні вистави й танкові забави молоді. А пізніше ще в присілку Зайнички було збудовано дім кооперативної "філії", з приміщенням для крамаря.

Колишні учні школи, молоді репедські селяни, під проводом їх режисера, Романа Сухостава, в половині 30-их років влаштували славний на цілу околицю "різдвяний вертеп", із костюмами, позиченими з львівського театру. З цим вертепом вони об'їздили всі околицні села, де люди радо вітали їх і в нагороду давали їм цілі міхи збіжжя. Збіжжя продано — а гроші відослано до Львова, як допомогу "Рідній Школі".

І з тієї самої школи вийшло понад пів сотні юнаків, які в 1938-1939 роках перейшли на Закарпаття, щоб помагати творити й обороняти Карпатську Україну. Перейшли, не зважаючи на застави польських прикордонників, які люто знущалися над тими, кого переловили на кордоні. Циганських музикантів, які грали на репедській забаві й верталися додому пізно вночі, побили так важко, що один із них два тижні пізніше помер.

А пізніше — свідомі націоналісти В. К., І. С., Д. Г., які також вийшли з репедської школи, відправили сільський контингент, збіжжя замість у Німеччину — до комендантури УПА, і за те вони загинули в казематах німецького гестапо.

Коли почалася німецько-польська війна в 1939 році, то репедяни зразу віддихнули з полегшою й надією. От — упаде Польща і може хоч у західних областях Україна житиме свобідним життям. Але незабаром ми, як і всі мешканці Західної України, дуже розчарувалися німецькою політикою. Ми стали прикордонним простором, бо ж усю Галичину Гітлер подарував Москві, як раніше Закарпаття — мадярам. До нас наїхало тоді багато втікачів від большевицького терору, рідних галицьких братів, багато вчителів, священників. Бувало часом і так, що було по три священники в одному селі. Та ми, під проводом українських націоналістів, почали готуватися до майбутніх подій, до нових змін. Бо ж у той час навіть деякі найактивніші учасники Акту Відновлення Державности 30 червня перебували в нашій Лемківщині.

А тим часом німці дерли з села контингент і вже від 1940 року почали масовий вивіз молоді на роботи в Німеччину. А коли, після проголошення червеного Акту, німці почали одверту нагінку на українських націоналістів, то й ми в селі стали вороже відноситися до гітлерівських окупантів. Їх масове винищування жидів і циган ще більше насторожило всіх. Та нам годі було вибирати між двома ворогами у війні — Москвою і Берліном — і ми рішили зберігати сили й перетривати їх, так як ми перетривали вже й інших окупантів Лемківщини.

Тоді ж таки почали творитися перші лісові відділи в Лемківщині, під проводом націоналістів. А початок їх був подекуди зовсім спонтанний. Молоді люди, що ховалися від вивозу до Німеччини, жили в лісі, а до села приходили тільки, щоб заpastись харчами. Згодом почали діяти організовані відділи націоналістичних партизанів.

В одному листі тоді моя мати писала до мене: "Приходять уночі до села, забирають харчі та що їм потрібне. Люди бояться дуже, настав небез-

печний час. Досі всі ми під Божою волею жиєм, а що далі буде, не знаємо. Вчора вечером було в нас кілька партизанів, узяли харчі й нікому нічого злого не вдіяли, якісь добрі люди. Наше село німці хочуть "здесяткувати" — розстріляти кожного десятого чоловіка від 18 до 60 року життя — за те, що хтось убив фольсдойтша Кубіка, як той ішов додому із залізничної станції. Моліться Богу, щоб ваш батько не попав на того "десятого", бо ваші брати ще малі, важко їм залишитися самим без батька. Я просила тата, щоб він покинув усе і поїхав до вас із усією родиною, але він не хоче, казав, що 'буде сидіти на попелі, а прадідівської землі не покине'".

Отакі вістки написала мені мама...

А потім прийшла невдача Німеччини на східньому фронті і наблизився фронт до нашого села. І знову околиця наповнилася галицькими втікачами. Чи сьогодні багато з тих, що тоді знайшли тимчасовий притулок на Лемківщині, згадує, хоч тільки думкою і добрим словом, про ту трагедію, яку переживають тепер їх колишні гостинні господарі — лемківське плем'я? Мабуть ні, бо у вигодах і достатку давно зазанані добрі діла — забуваються.

І знов прийшли до нас нові окупанти — советська армія. Та вони довго в нас не задержалися, лиш до кінця війни, а тоді Москва договорилася з "Людовою" Польщею і віддала їй усю Лемківщину, а нам наказали забиратися з рідних хат на Схід, у ССРСР. І чимало наших людей тоді виселили, дарма що вони ставили завзятий опір. І мого батька, який обіцявав колись, що "буде сидіти на попелі" вивезли силою, до крові побили й кинули на віз, мотузками зв'язаного, а сина-підлітка примусили поганяти, бо хотіли чим швидше позбутися з села того, хто ніяк не хотів покинути прадідівської землі.

Багато лемків тоді ще заховалося по лісах, думали перечекати біду, вірили, що переселенча акція скінчиться колись, а їм таки пощастить залишитися в рідному селі. Але ж так не сталося. Бо поляки вирішили всю решту лемківського населення таки переселити — на Захід, на по-німецьки "Земе Одзискане". На місце переселених лемків зразу намагалися спроваджувати нових поселенців з Польщі, але вони налякалися УПА й утекли і залишився увесь сяніцький повіт аж поза Сян незаселеною пусткою і села почали заростати лісом і поля — бур'янами...

І от, недавно я побачив у нашій "Лемківщині" знімки із церкви мого рідного села — Репеді і її відновленого, так добре знайомого мені, чудового іконостасу. І о. митрата Теодора Майковича, колишнього учня репедської школи, що й нині править Богослужбу в рідному селі, повернувшись туди з польського заслання.

Відновлений іконостас церкви в Репеді.
(Знімок із 5 ч. "Лемківщини")

... Ті самі образи святі, що я колись до них, малим ще хлопчиком, молився щиро. Ті самі свічники і "дияконські врата", що через них ходили малі репедські учні — між ними і я — що в Богослужбі прислугували панотцям давнім — Голойді й Середовичеві.

... Неймовірно, неначе сон. Важко повірити, що в опустілому селі, де всі хати були зруйновані, де колишніх старих, статечних господарів вивезено під ескортою, мов злочинців, на далеке вигнання, нині правлять Богослужбу в нашій, відновленій церкві, і править її мій сусід, що колись у тій церкві христився і що його разом із батьками були вивезли на "Земе Одзискане".

Всі репедяни повинні бути горді з того, що, не зважаючи на всі кривди й удари, їхнє село живе і житиме далі — воно відмовилося вмерти...

АМЕРИКАНСЬКА ПРЕСА 1948 РОКУ ПРО ТРАГЕДІЮ ЗАКЕРЗОННЯ

У 1948 році вістки про варварське виселення Лемківщини й Закерзоння, хоч запізнені й неповні, проникли й у З'єдинені Стейти Америки. Заходами УККА і при допомозі американського "Комітету проти Масового Вигнання" в Нью-Йорку, було тоді видано інформативну брошуру Володимира Душника — "Смерть і руїни на Лінії Керзона", англійською мовою. Інформації подані в ній викликали живий відгомін на сторінках американських, особливо католицьких, пресових органів.

27 серпня 1948 року газета "Кетолік Гералд" у Сент-Люїс писала з приводу цієї брошури:

"Одну з найменше знаних фаз масового вигнання в Центральній-східній Європі описується в брошурі, що її видав Комітет проти Масового Виселення в Нью-Йорку в співпраці з Українським Конгресовим Комітетом Америки. Цю брошуру — "Смерть і руїна на Лінії Керзона" — написав Володимир Душник, співробітник журналу "Амеріка". Автор народився в Україні, останніх 13 років жив у ЗСА. Зараз після війни він працював перекладачем у відділі Чужинецьких Зв'язків при штабі генерала Мек Артура в Токіо".

Бруклінський "Таблет" 28 серпня 1948 подає дальші пояснення:

"Український Конгресовий Комітет Америки, це національна організація, яка репрезентує понад мільйон американців українського роду. Його президентом є Степан Шумейко, а головний уряд його приміщується під числом 50 на Черч стріт, у Мангеттені. Бюро Комітету проти Масового Вигнання приміщене під ч. 112 на Східній 19-ій вулиці в Мангеттені".

Газета "Кетолік Сентініел" у Портленді, Орегон, 2 вересня 1948 писала:

"Це є понура розповідь про долю близько мільйона українців, що жили на захід від Лінії Керзона, цебто післявоєнного польсько-советського кордону. Коли ці українці на території Польщі відмовилися виконати советський наказ переселитися до ССРСР, то варшавські маріонетки Сталіна повели проти них терор із небувалою брутальністю".

Детройська "Мічіген Кетолік" 2 вересня 1948 подає:

"Цілі села було обстріляно артилерією з очевидним наміром — знищити їх дощенту. В багатьох місцевостях помордовано холоднокрівно чоловіків, жінок і дітей, щоби стероризувати населення. Те, що сталося в селі Завадка Морохівська 23 січня 1946 року, досягло вершка людської жорстокости. Там 34-тий польський піхотний полк, під командуванням советського офіцера полковника Плути, брутально змасакував усе населення села"...

Газета "Монітор" у Сан Франціско писала 2 вересня 1948:

"Брошура п. Душника, що базується на обширному джерельному матеріалі, описує масове виселення українців, які жили на захід від Лінії Керзона, а також переслідування всіх тих, що не хотіли переселитися до ССРСР. Вона описує також підпільні організації, створені багатьма українцями, наприклад Українську Повстанську Армію".

Рочестерський "Курієр-Джернал" подав 26 серпня 1948:

"У передмові до цієї брошури Крістофер Еммет і о. Уільям Дж. Гіббонс, єзуїт, пишуть:

"Розміри цього виселення..., факт, що його переведено здебільша вже після закінчення воєнних дій і тому воно було не воєнним, а мирним злочинством, факт, що жертвам виселення не було призначено статусу "переміщених осіб", і вони стали людьми без людських прав, і майже повне мовчання преси про ці події — ці всі речі роблять цю проблему одним із найбільше занедбаних великих моральних питань, які стоять перед цивілізованим світом".

Для історії хочемо занотувати, що до тодішнього американського "Комітету проти Масового Вигнання" належали деякі найвидатніші американські постаті з різних політичних середовищ: Письменник і публіцист Крістофер Еммет (голова Комітету), єзуїти й редактори журналу "Амеріка" Дж. Ля Фардж і У. Дж. Гіббонс, публіцисти й письменники У. Г. Чемберлін і Дороті Томпсон, голова Американської Соціалістичної Партії Норман Томас і інші.

БОГДАН ІГОР АНТОНІЧ

СЛОВО ДО РОЗСТРІЛЯНИХ

Це правда:

кров з каміння може змити дощ,
червона місяця хустина може стерти,
але наймення ваші

багрянші від рож
горять у пам'яті на плитах незатертих.
Змагались ви уперто й мріяли й жили,
кохалися в суворості, як ми у гулях
і ваші очі

сяли вічністю,
коли
у серці, мов зоря, застрягла біла куля.

Грудень, 1934

Символічний образ вигнання лемків

ВІДЗНАЧЕННЯ 35-ЛІТТЯ ВИГНАННЯ ЛЕМКІВ

В неділю 2-го травня, 1982 р. відділи Організації Оборони Лемківщини з Пассейку, Ньюарку й Елізабету, відзначили в Українській Централі в Пассейку, Нью Джерзі, 35-ліття насильного виселення українців з їхньої прадідівської землі — Лемківщини й Засяння.

Академію влаштовано під протекторатом Українського Конгресового Комітету Америки — відділу Пассейк-Берген.

Програму започаткувала Марійка Дупляк, голова 3-го відділу ООЛ в Пассейку. Вона коротко, але ясно і змістовно пояснила вагу відзначування цієї трагічної річниці не тільки для уродженців Лемківщини, але й для цілого українського народу.

Наступною точкою програми була доповідь ред. Василя Пасічняка "Лемківщина у визвольних змаганнях українців за соборність своїх земель". Прелегент подав історичний нарис про предків лемків-хорватів, про пізніше розселення лемків, і їхній зв'язок із великою Батьківщиною на Сході — Руссю-Україною.

Доповідач зокрема вказав на основний вплив на процес національної свідомості лемків перемиського єпископату, як противагу до тиску краківського єпископства римського обряду. Тому поляки в їхніх намаганнях спольщувати лемків старалися і врешті добилися того, що в 1934 році було вилучено Лемківщину з-під юрисдикції перемиського єпископа, і створено Апостольську Адміністрацію для Лемківщини — щоби в той спосіб ізолювати Лемківщину від українського впливу.

В третій частині доповіді, ред. Пасічняк розказав про ганебне переслідування лемків наприкінці 2-ої світової війни поляками за те, що вони не хотіли

піддатися польонізації, та за те, що вони виступили у власній обороні проти нападів на них польських боївок. Це врешті довело до виселення майже всіх лемків на польські "зе́ме одзискане" — колишні німецькі території — у 1947 році.

Програму Академії доповнив виступ ансамблю бандуристів "Гайдамаки" при Осередку СУМА в Пассейку, під мистецьким керівництвом Осипа Головацького. Ансамбль виконав кілька повстанських та народніх пісень.

Ірина Халупа деклямувала "Пісню про героїв" Алли Косовської та відчитала спомин лікаря УПА Береста "Враження з Лемківщини".

В програмі взяв також участь секстет жінок, які пережили колись акцію виселення. Вони, одягнені в лемківські народні строї, виконали кілька пісень, які зродилися в роках 1945-47.

Відомий бандурист, проф. Роман Левицький відспівав при акомпаньяменті бандури "В'язанку лемківських пісень" та розповів про своє перебування на Лемківщині.

Академію закінчено словом представника місцевого відділу УККА — Степана Покори про "голокост" лемків, та відспіванням українського національного гімну.

Сцена була гарно удекорована, включно з символічним образом переслідування лемків польською комуністичною владою, з написом: "Бодай тоти не сконали, што нас розлучили".

Всі точки програми були добре приготовані й виконані та нагороджені щирими оплесками публіки, яка по-береги заповнила залю.

Присутній

СПОМИН ПРО МИНУЛЕ В ЛЕМКІВЩИНІ

Продовження

... Минули жнива, прийшла осінь 1914 року, а тоді шляхом попри нашу хату почало проходити багато австрійського війська. Вони йшли у бік тієї Кичери й того Крем'янця, де колись ходила ота "баба з вусами", що про неї Параска Яцилиха розказувала. Вояки були заповорошені й помучені, вони тягнули воду з нашої криниці і пили спрагло одні за другими, та надїхав якийсь старшина на коні і грізним голосом наказав їм відойти геть від криниці. А рано, як сонце зійшло, то вже почулася стрілянина з усіх боків, москалі стріляли від Карликова на Кичеру й Крем'янець, а австрійці з Кичери й Крем'янця в бік Карликова. Ми всі лежали в хаті, як батько наказав, на підлозі, під стінами, аж до полудня, а в полудне в хату прибіг сусідський хлопець, кричучи: "Москалі йдуть!". І прийшли москалі, але тоді вони в нас недовго задержались, лиш день чи два, а тоді відступили назад. І тоді по селі ходив громадський післанець, викрикуючи наказ, щоб люди йшли хоронити вбитих вояків. Два чи три тижні пізніше москалі знову прийшли, і цим разом їх було всюди повно — в stodолі, в стайні й хліві, навіть на горищі хати, а на подвір'ї в нас стояла їхня польова кухня. Москалі збудували окопи міцні на тій горі, що про неї колись Яцилиха казала — "Наш верх дуже важний". На горі тій вони просиділи цілу зиму, аж до весни 1915 року, а тоді почалася проти них велика німецька офензива. Кільканадцять днів тривали завзяті бої за ту гору, над селом ревіли ґранати й свистіли кулі, люди вдень ховалися разом по льохах, у кого глибокий льох був, а вночі верталися до власних хат. Коли ми йшли отак уночі, то було чути, як кулі шелестіли по молодому листі дерев, але ми вже так не боялися, як зразу колись, бо війна помалу при звичаїла нас до небезпеки. Врешті москалі відступили геть із села, а перед тим ще забрали з собою багато чоловіків із підводами, між ними й моїх двох братів.

Після відступу російської армії, люди знову хоронили вбитих вояків, а також збирали зброю й амуніцію в тих лісах, де відбувалися бої, і звозили до громадського уряду.

Одної неділі, на початку літа 1916 року, я стрінувся з моїм 14-літнім сусідом Грицьком, якого я завжди слухав, бо мені було лиш дев'ять років. Він завів мене до недалекої річки, де в воді лежала невибухла німецька ґраната, величиною в добру пляшку. Її хлопці колись скотили з поблизького горба у річку і вона лежала там у плиткій воді, добре видна всім, як тільки вода була не скаламучена. Над нею плавали гуси й качки і сусідка прала там шмаття у воді.

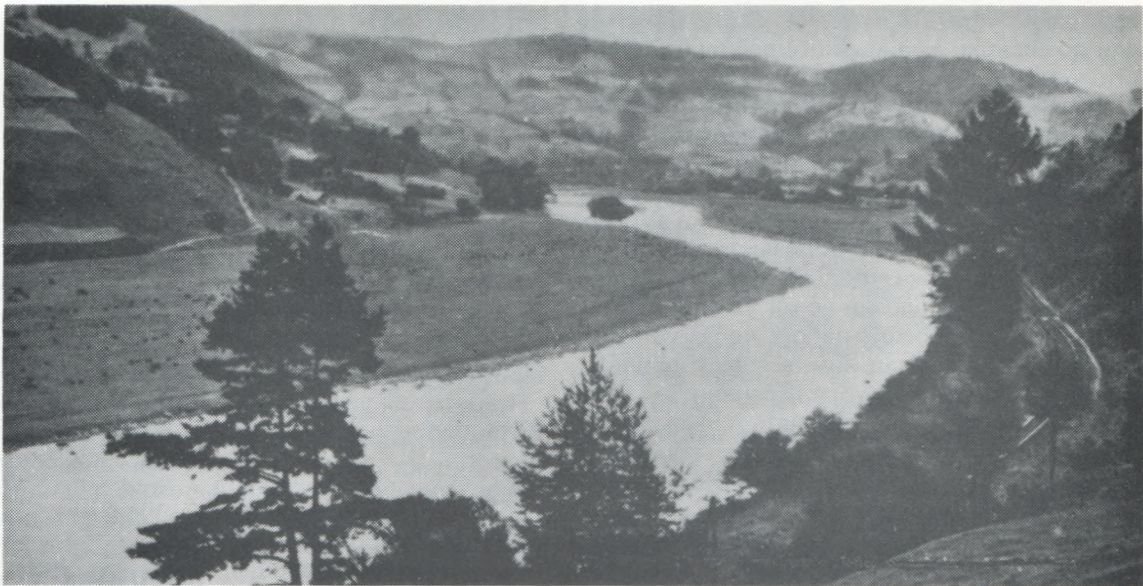
Мій сусід Грицько хотів тепер добре оглянути

оту ґранату і, як звичайно — старший посилає меншого, наказав мені витягнути її з води. Я й послухав, не боявся, бо сам бачив колись, як хлопчачки колись тут ґранату котили з горбочка в воду, ще й камінням товкли — і їм нічого не трапилося. Грицько стояв на вищому березі річки, а я на нижчому, я поліз у воду, витяг ґранату й тримав обидвома руками, а Грицько здалеку оглядав її. Врешті він каже мені: "Кинь її в воду назад!" Я й кинув, а ґраната вибухла тоді з великою силою і я впав у воду там, де вона раніше лежала.

Мені здавалося, що я вмираю вже, перед очима в мене з'явилось, мов на фільмовій стрічці, ціле мое коротке дитяче життя і я втратив притомність. По моєму важко пораненому тілі плила холодна вода річки й забирала з собою мою теплу дитячу кров. А Грицько мав більше щастя ніж я, він стояв подальше від вибуху, на високому березі річки, і його лиш легко поранило.

Не тямлю, як везли мене до лікарні, до Сянока, бо ж я був тоді непритомний. Але знаю лиш з оповідання батька, що в той час не було в шпиталі лікаря — вийшов кудись — а шпитальний персонал зразу ніяк не хотів прийняти мене, бо наша Полонна мала славу москвофільського села. Та батько мій з рішучістю сказав, що він не приїхав туди робити політику, а привіз важко пораненого малого хлопця, який негайно потребує лікарської допомоги. Після того мужнього протесту батькового мене таки зараз прийняли до лікарні. Три дні пізніше мені ампутували одну ногу, а другу, також поранену, лікували ще довгий час.

Коли я повернувся з лікарні додому, моя мама гірко плакала над моїм нещастям, а разом із тим вона ще мусіла журитися долею двох її старших синів, що їх москалі забрали з підводами, відступаючи — де вони, чи повернуться колись до неї, чи хоч живі вони ще? У неділі мама писала листи й картки до Червоного Хреста, шукаючи вістки про синів. Писала й плакала, плакала, а сльози падали на папір листовий, бо вона вже не раз і не два писала оті листи, а відповіді не було ніякої. А я дивився на мою страждальну матір, дивився й думав — чому моя мама мусить терпіти так, чому така кривда на світі цим, що навіть сини не можуть рідній матері вістку послати, що вони живі й здорові? Цих речей я тоді ніяк не міг зрозуміти, але душа моя в підсвідомості бунтувалася проти них. Мені так жаль було моєї мами, що я ніколи не виявляв перед нею турботи за мою власну долю, за дитяче життя, що минатиме без радощів, за те, що я ніколи вже не зможу бігати з ровесниками й ковзатися на льоду — так як колись. Я навіть із моїми братами й сестрами нічого не гово-

Попрад біля села Глибокого

рив про ті мої турботи, бо не хотів, щоб мама дізналася про мої сумні почуття.

Аж за три роки, коли вибухла революція в Росії, прийшла вістка до нашого села, що мої обидва старші брати живі й здорові. Після тієї вістки моя мати наче духом віджила, повеселіла і вже не плакала гірко так як досі.

Надійшла осінь 1918 року, до батька приходили старі сусіди і вояки, що недавно повернулися з війни, говорили, що Австрія розпадається, що від тепер кожний нарід буде правити сам собою, що у Львові наші руські люди перебрали у власні руки державну владу і що від нині наш край буде називатися *Україна*. Вони говорили й раділи всім тим, але й в одночас журилися — чи прилучать і нашу Лемківщину до тієї України? А може нас Польщі віддадуть, а може до чехів прилучать — як догадувався один дядько? А наша мама слухала, слухала, а врешті не видержала, перервала їхню мову: "А хіба ж ми не люди, щоб нас до когось прилучували, як якусь худобу? Ми самі повинні заявити, куди ми хочемо належати. А по моєму, ми повинні всіма силами старатися, щоб належати до Львова, бо там вже є наша влада, наша мова, наша віра і наша сила. Там є більше наших людей, а тут, як ми самі залишимося, то скоро пропадемо всі, поляки нас знищать по-своєму, вже найвищий час закінчити польське панування над нашими лемками й нашим народом".

Декілька днів після тієї розмови, батько прийшов із громадської ради й розказував, що в селі Вислоці створилася українська національна рада і від неї прийшла делегація до Полонної, щоб спільно діяти для оборони Лемківщини. Казав також, що полонська громадська рада погодилася на цю пропозицію й рішила обставити село українськими військовими стійками. І коли кілька днів пізніше польські купці з

містечка Буківська закупили в Полонній свиней і намагалися перевезти їх до Буківська, то наші військові стійки під горою Паршивцем сконфіскували ті свині, на приказ української команди в Команчі. Це був мабуть перший, хоч незбройний, конфлікт між "Команецькою Республікою" і її польськими сусідами.

Коли незабаром мій батько пішов, як звичайно, у громадських справах, до суду в Буківську, то його знайомий польський суддя почав дорікати йому: "Слишали, же Полонна також зглупіла, разом з Віслокем!". А після того батько їздив у власних справах до поближких сіл Щавного й Репеді, а вернувшись розказував, що там уже, почалися збройні сутички між українцями й поляками: Поляки під'їздили панцерним залізничним поїздом попри річку Ославу до Команчі, Щавного й Репеді, де вже сформувалися були українські військові частини, а українці намагалися не допустити їх до висадки з панцерника. Батько, старий, досвідчений австрійський вояк, обсервував ті бої і ромовляв із нашими жовнірами, що обстрілювали залізничий шлях із куців та гаїв над Ославою. Деякі з них просили в нього хоч кусочка дроту, щоб прочистити забиту рушницю. А вдома батько з сусідами говорив і казав: "Є в нас ідейні хлопці, але вони ледве чи зможуть самі зробити щось проти польської військової переваги, як не прийде їм звідкілясь допомога. Бо польського панцерника не можна стримати сокирами, ані старими рушницями, які й так у більшості поврізувані. От, якби так у нас залишилася була ота зброя й муніція, що ми колись назбирали в лісах і завезли до громадського уряду, то нині було б чим бити поляків, а то й моста зірвати, якби для того була потреба. А так — годі, є люди, та нема зброї для них і нема для них військових старшин.

А все таки, українські вояки зразу таки не допустили до висадки з панцерного поїзду й відбили перший польський наступ. Та другим разом поляки підїхали знов більшою силою й озброєні важким кулеметом і нашим слабо озброєним воякам вже не пощастило затримати їх. Поляки висадились із поїзду під прикриттям кулеметного вогню під селом Щавним, наші вояки зразу боронилися, поки змогли, а потім мусіли відступити до поблизького лісу. Лиш одного українського вояка, Федька Жубрея, поляки оточили з усіх боків, так що він не міг уже вирватись, відстрілювався, а як забракло набоїв, попав у полон. Поляки дуже знущалися над ним, а врешті вбили.

Похоронили Федька Жубрея селяни із села Щавного на їхнім цвинтарі, а дівчата сільські все доглядали могили того оборонця Лемківської Землі і на гробі його посадили червону калину. Він — Федір Жубрей був родом із Ліського повіту (села не знаю), до війни працював у Полонній у родині Демчуків, а під час війни став підстаршиною-капралом в австрійській армії. Вернувшись із війська знов став працювати наймитом у полонській прафії, в селі Кожушнім, але згодом кинув усє і пішов добровольцем на нову війну — боронити рідну батьківщину. У Полонній його дуже любили всі і з жалем згадували, бо він був жартівливий, веселий і вмів добре грати на гармонії.

Іншого українця — Івана Хира з Полонної — поляки також узяли в полон і не вбили його, бо він був неозброєний, його завданням було розкручувати шруби в рейках на залізничному шляху. Щойно за рік повернувся Іван Хир із польського полону, з Вадовиць, страшенно худий і ослаблений. А раніше він також веселий був, перший співак і гуморист на цілу околицю.

Отак поляки розбили слабо озброєне лемківське військо й запанували над Лемківщиною.

Пізньою осінню й зимою 1918-19 років почали вертатися до села й наші вояки з далеких полонів, прийшов Яцилишин Дмитро, верталися й ті, що їх колись москалі забрали з підводами і ті, які самі поїхали на схід під впливом московської пропаганди. І мої два брати вернулися, ніхто з Полонної не залишився в Росії, всі повернули до рідного села.

Наші батьки дуже раділи з того, що обидва сини їх вернулися живі й здорові, хоч і журилися тим, як прокормити їм велику сім'ю до нових жнив, бо жнива попереднього року були погані, не було досить зерна на засів. А все таки ми всі були щасливі з того, що наша сім'я щасливо перебула війну й знову житиме вкупі, разом. Але й та радість не тривала дового, бо надійшла весна і поляки почали викликати наших молодих хлопців до їхнього війська, а молодь, замість до війська — пішла в ліс. До села часто заходили польські військові жандарми ловити призовників, але ні разу не пощастило їх зловити того, кого шукали, бо село мало своїх вістунів, ними були звичайно молоді дівчата, малі пастухи в полі, діти в шкільному віці. Польські

ЯЛИЧКА

(Байка)

Гет в долині, під Кычеров
Там росла Яличка,
Росла она в густім лісі
Шумна, невеличка.

Але затісно їй было
В лісі виростати,
Попросила лісорубів
Вколо ліс зрубати.

Бо хотіла сама рости,
Бівше сонця мати,
Жебы мала бівше місця
Коріння пуцати.

Лісорубы ліс зрубали,
Яличка зостала
І не мала юж сусідів,
Лем сама стояла.

Але пришла нова біда,
Соньце припікало,
В часі бурі дули вітри,
Дождьом затинало.

Аж як пришла сильна буря
Така з перунами,
Вывернула гет яличку
Догоры ногами.

Ліпше было з сусідами
В лісі виростати
Як самотній раз назавше
На землі лежати.

М. Буряк

"Наше Слово"

облави тривали ціле літо й осінь, та за той час їм не вдалося зловити ні одного рекрута.

Та прийшла гостра, морозна зима і справи погіршилися для наших утікачів, бо в них не було відповідного теплого одягу й обуви і вони мусіли чим раз частіше приходити до себа, щоб не лише з'їсти щось, а й погрітись в теплій хаті. А поляки робили тоді облави ночами, ловили наших хлопців і забирали до війська. Знов плакала наша мама й інші матері, що сини їх будуть кров проливати за чужу справу, а ще й боялися вони, що дітей їх каратимуть польські військові суди за те, що вони начебто від війська втекли.

Але настала весна і багато хлопців повтікали таки з польського війська і знову в ліс пішли, а між ними і один мій брат.

Продовження буде

ХРОНІКА ЛЕМКІВЩИНИ Й ПОСЯННЯ

ВИРІЗКИ Й ОБРАЗКИ — ЗА УКРАЇНСЬКИМ ЖУРНАЛОМ У ВАРШАВІ — "НАШЕ СЛОВО"

... Хоч у березні 1982 року варшавський воєнний режим дозволив відновити видавання "Нашого Слова", то в змісті й навіть зовнішньому вигляді цього єдиного українського журналу в Польщі тепер помітно велику зміну. Між іншим — майже нема дописів із міст і сіл українського Закарзання, а в тих статтях і дописах, які друкуються, можна завважити підкреслену лояльність до режиму і "інтернаціоналізм по змісту", майже подібний до преси підсоветської України. Тому ми могли б перезвати нашу сьгоднішню "хроніку" на "Хроніку Під'яремної України".

ДОЗВІЛ У ВРОЦЛАВІ*

Про дозвіл на проведення зборів під час воєнного стану звернулося до влади Головне правління нашої організації. Водночас і активісти ланки почали інтенсивно підготуватися до цієї події. Вжиті заходи врешті призвели до успіху — збори відбулися 4

*) Зберігаємо мову й правопис оригіналу. —
Редакція "Лемківщини"

квітня ц. р. Взяло в них участь понад 50 членів і прихильників вроцлавського гуртка. Милими гістьми на звітно-виборчих зборах у Вроцлаві були голова та секретар Головного правління УСКТ Євген Кохан і Олександр Гнатюк та представник відділу суспільно-адміністративних справ Воевідського управління М. Бриль.

Голова УСКТ Євген Кохан розповів про працю Товариства в умовах воєнного стану. Він ствердив, що УСКТ завжди було і надалі буде з Польською об'єднаною робітничою партією. Зачитав також і цитати з промов генерала В. Ярузельського, виголошених на засіданні Сейму ПНР і пленарному засіданні ЦК ПОРП.

"СПІВРОБІТНИЦТВО" ДАВНІХ ВІКІВ

Старі мури краківських будинків і святинь, які від їх зведення не одне бачили, навівають спогади не тільки про велич колишньої столиці Польщі, але й про давні зв'язки та нинішнє співробітництво двох братніх народів — польського й українського. Співробітництво це корінням сягає древніх віків.

МАРІЯ ОСТРОМИРА

ЛЕМКІВЩИНА В ОГНІ

Продовження

ЧЕРВОНІ МАКИ

Час минав непомітно, скоро. Командир Бір починав вже ходити по хаті. З тугою виглядав крізь вікно. Гей, як хотілось вийти на світ, пройтись із Ганнусею по селах, берегти її від усяких прикрих несподіванок. Та раз, що не було ще в нього настільки сили, а подруге — треба було конспіруватись. Нетерпляче ждав вечора, коли то Ганнуса вернеться з району — жадібно слухав усіх вістей, що вона приносила. Настрій у нього був радісний. Чи навмисне не хотів викликати сумних тонів, чи, може, веселість, притаманна його вдачі, переважала тоді, як здоров'я починало вертатися до нього.

Ганнуса погідно дивилась на нього й тішилась його настроєм, як добра мати тішиться веселими збитками малого сина-пустуна.

— Чому, Ганнусю, так поблажливо дивишся іноді на мене? — запитав одного разу. — До речі, я люблю такі твої погляди. Так колись моя мати

дивилась на мене.

— Дивлюсь дійсно на тебе, як на малого збиточника. Хай же не бентежить це тебе, Васильку. Я радо бачу тебе таким веселим. Може тому, що сама я ніколи не можу попасти у такий веселий, безжурний тон.

— Я це завважив, і нераз уже хотів запитати тебе, Ганнусю, чому ти завжди буваєш така поважна — та якось було ніяково. Чому на тебе ніколи не находить безжурний настрій?

— Мабуть, тому, що виховалась я без матері. Мати моя померла, як я була чотирилітньою дівчинкою. Пам'ятаю, як мати лежала мертва серед хати, а я припадала біля неї, брала за руку та просила, щоб встала. Побачивши, що мати не встає, а далі лежить непорушно, я зайшла від нестримного плачу. А разом зі мною плакали всі жінки, які зійшлись були на похорон. Із життя матері залишився в моїй пам'яті один тільки епізод: як мати несла мене на руках до нашої сільської церкви.

ДЛЯ ДОБРА "БАТЬКІВЩИНИ"

За своєю територією, гміна Годково зараховується до середніх. На її території проживає 5,2 тис. осіб. П'ята частина з них — українці. Вони прибули сюди в 1947 р. з Люблінщини та Ряшівщини. Проживають в майже кожному селі гміни. Знайдете їх також і в усіх установах та організаціях, які діють в цьому районі.

Усіх українців характеризує копітка праця, ведена для добра нашої Батьківщини — Польської Народної Республіки.

... Незважаючи на те, що на території гміни проживає значна кількість українців, що діють тут і ланки УСКТ, одну справу гуртківцям досі не вдалось поладити, а саме відновити навчання української мови. Батьки складають заяви до гмінної школи в Годкові, але це не дає бажаних результатів.

ЗАНЕПАДАЄ ШКІЛЬНИЦТВО

Важко зупинити постійний спад кількості пунктів навчання. Надалі не вирішеною залишається справа ремонту єдиної самостійної української школи в Білому Борі...

Школа ім Тараса Шевченка в Б. Борі

Наказувала мені, щоб тихо-тихесенько стояла, бо як буду нечемна, то Бозя буде гніватись. І я стояла, наче заворожена та дивилась чи Бозя не грозить мені пальцем. Це й усе, що залишилось мені в пам'яті про мою матусю. Батько казав, що я зовсім до неї подібна.

І так виросла я без матері. Проте не можу нарікати на брак родинного тепла. Батько виховував мене дуже дбайливо і, як міг, старався заступити мені матір. Усі вільні від важкої праці хвилини, присвячував мені. А потім до школи мене посилав — до вчительської семінарії. Останній, важко запрацьований батьків гріш ішов на мою освіту. І думала я, що віддячусь колись моему батенькові, що допоможу — не дозволю, щоб так важко працював. Та замість працювати і допомогти батькові — я пішла в підпілля. А батько ще й поблагословив мене на цю дорогу. І я пішла. Може, дасть Бог, витриваю — не заверну ніколи, хіба, що впаду на ній. Тільки батька мені жаль. Така вже важка туга іноді неволить душу, що місця собі знайти не можу. І що ж він діє тепер — старий самотній батенько мій? Вас двох тільки маю на світі: його і тебе — і відрухово простягнула до нього руки.

А він узяв її обидві руки в долоні, підніс до уст і цілував наперемінку.

— Ось чому ти така поважна, єдина моя, — сказав. — А знаєш, у мене є якийсь просто безмежний піетизм до тебе, наче до якогось прекрасного мистецького твору. Дивлюсь я на тебе і

здається мені — така ти близька, рідна, кохана! Здається — пригорнув би до себе навіки... Та водночас боюся...

— Та невже? — усміхнулась.

— Хіба ж ти не завважила цього, Ганнусю? — питає, пригортаючи її до себе.

— Ні, не завважила. Але ось тепер завважую, що тобі зовсім не страшно мене, — засміялась.

— Ну, я й не знав, Ганнусю, що ти така...

— Яка? Кажі!..

— Така зовсім моя і більш нічия.

— Авжеж, нічия, а твоя і тільки твоя. І ти мій, навіки мій... Але тепер, командире мій — "руки по швам" і «струнко»! Зараз же наша бабуся може надійти, то й подумає, що тифозники не тільки в їдженні, але в і в цілуванні міри не знають. Поправ негайно свою розвихрену чуприну і сядь примірно біля столу, бо вечерю подаватиму.

*
*

Недовго вже бути зимі. Ось-ось повіє весняним леготом і почнуть танути сніги. І срібнолентий Сян зашумить, позбиравши весняні води всіх своїх приток — Солинки з Ветлинкою, Гочевки, Ослави і багатьох більших і менших потоків.

Ослава, ота найдовша з приток, розігнавшись з Бескиду — з узбіччя Матрагони — пливе довго власним руслом, змагається в бігу із Сяном. І довго біжить вона отак — певна й горда. Має вона не тільки свою власну дорогу, а й свою криваву історію. Аж ген — біля Загір'я, наблизившись до Сяну, зли-

Танцювальний ансамбль із Гурова Ілвецького

А В ГУРОВІ ІЛВЕЦЬКОМУ...

Гуровоілвецький ліцей працює в північно-східному районі Польщі, в Ольштинському воєвідстві. А там, як відомо, проживає чимало українців, не говорячи вже про суміжні — Сувальське, Ельблонзьке, Білостоцьке воєвідства. В самій гміні Гурово-Ілвецьке українців нараховується приблизно 3-4

тис.

В Гурові-Ілвецькому від кількох уже років важко скомплетувати необхідну кількість учнів до І «б», тобто українського класу. Через це кількакратно доводилось доповнювати деякі «б» класи учнями-поляками.

зається з ним і лучить не тільки свої води з його зодами, але й свою криваву історію з його історією. Мабуть, несила їй плисти далі самій. А, може, запрагла поділити добро й горе зі срібнолентим Сяном?

Як кожної весни, так і цього року зашумить Сян і понесе бистрі води, що злетіли з Бескиду зеленого, все далі й далі. Понесе через ліську землю аж у Перемищину. Понесе аж ген — до кордонів землі української і поза її кордони.

Понесе води, забагрені українською і ворожою кров'ю... Та чи змиють його бистрі води ту кривду, яка діється українському народові на його прадідній землі? Не змиють, бо завелика ця кривда. А може сполощуть ту кров, що пролили сини цієї землі в обороні Батьківщини? Ні, не сполощуть! Бо кров усякла в рідну землю і взиває до неба о пімсту...

Сян срібнолентий шумітиме-розказуватиме буде там, де плистиме, про всі ті грабежі й розбої, про вбивства наїздників та про завзяту боротьбу й відплату месників — українських повстанців. Розказувати буде про це Сян срібнолентий... Та чи хто слухатиме його таємничої мови, шепотів тривожних про безправ'я страшне, незаписане в жодному літописі, відколи світ світом...

Так думала Тетяна, йдучи з одного села до другого. На екрані пам'яті з'являлися щораз нові, картини, тієї, кров'ю зливої, землі, що розкинулась обабіч Сяну і його приток.

Та хоч як була зайнята своїми думками, то нес-терпний біль у ногах нагадував їй про те, яку вона пройшла далеку дорогу.

Пізно було, та в бабусиній хаті ждали на неї. Світла не було видно. Це Василько так старанно заслонило вікно. Зрештою — яке там світло — маленька нафтова лампочка, що більше чадить, ніж світить.

Крізь відчинені двері ледве чутно гомоніли тужливі слова пісні.

*Срібний місяць над полями,
Мак червоний між житами...*

Застукала до дверей. Пісня урвалась.

— Який бо ти, Васильку! — дорікала, вступаючи в хату. — Так собі співаєш і все!

— Друже командире! Стрілець Бір зголошує, що забувся... — виголосив одним духом і, ставши наструнко, прибрав вигляд винуватого стрільця.

— Ой, Васильку! Тобі тільки збитки в голові, — сказала Таня і зайшла сміхом.

— Але ж, Ганнусю! Навіщо аж така обережність? Я ж знав, що ніхто інший не прийде, тільки ти.

— А якби не я була прийшла, тільки хтось інший, то що ж тоді було б?

— Адже недавно поляки пограбили все, що було в селі — так скоро вдруге не придуть. До речі, то й грабувати немає вже чого.

— Тепер, Васильку, вже й за повстанцями шукають, не тільки за курми.

НА "МІШАНОМУ" ФЕСТИВАЛІ І ПРОГРАМА "МІШАНА"

Цьогорічний, третій вже Огляд культурної активності, тривав три дні — від 23 до 25 квітня, і зібрав понад 40 різноманітних колективів, груп з підприємств, установ, шкіл Гурова та сіл і ПГР-ів гміни.

Серед цих колективів були і два українські, що діють у Гурові.-Ілавецькому — «Думка» і «Орлята». Понад півгодинна програма, з притаманним «Думці» хором, танцями, українськими народними піснями, а також кількома польськими, представлена публіці огляду, заслуговує справді на визнання, зокрема за художній рівень.

НАСЛІДКИ "ВОЄННОГО СТАНУ"

Зв'язане з воєнним станом напруження в Банях Мазурських не відчувається так, як у великих містах. Усе тут іде нормальною ходюю. Принаймні тепер, у

— Не викликай вовка з лісу, Ганнусю! Якось воно буде.

Бабуся, що прислухалась до розмови, і собі почала:

— Та видиться мені, дівойко, що наш хлопець скоро вже на війну піде. Не всидить він уже довго на місці. Прочитав уже дащо було, а ниська, то й хижу позамітав і вшитко поскладав. Кажу тобі — вшиткі роботи поробив, — оповідала Тетяні бабуся.

— Ой, бабуся! А ви тільки скарги на мене заносите до мого «командира» — вказав пальцем на Тетяню. — А я ось такий тихенький — сиджу та й дивлюсь...

— Що дивись, то правда та й надивитися не можеш, бо цілий день не видів її. А як іно починало смеркати і ти сподівався, що вона надійде, то все до дзеркала заглядав та чівку*) зачісував. Знаю я, хлопче, де раки зимують, ой знаю! — сказала і погрозила пальцем.

— Та невже знаєте, бабуся? — усміхнувся командир Бір, заглядаючи в бабусине обличчя з міною винуватого хлопчика-пустуна.

І зараз же продовжував співати:

*Червоні маки — чудові квіти,
І спомин всіх минулих літ...*

* * *

Скоро — може аж надто скоро — прийшов той час, що командиріві Борові треба було відходити до його сотні. Не від'їжджав, як сотник козацький, на коні вороному — у жупані, в червоних сап'янцях та у високій смушеві шапці з червоним верхом. І дівчина чорнобрива не подавала шаблі коханому... Відходив, одягнений як сільський хлопець — з кличкою від одного зв'язкового до другого. Відходив вечірнім сумерком — йшов шукати сотні, що перебувала

квітні. Правда, нестача товарів у гміні дає про себе знати. Крамниці заповнені здебільшого тільки регламентованим товаром. Бракує промислових. Немає також і всіх потрібних машин для обробітку ґрунтів. Не вистачає мінеральних добрив, передовсім азотних, та засобів охорони рослин. Словом, стан, як у всій країні.

Я приїхав у Бані Мазурські ... гміну, де раніше буйно розвивалося уєскатівське життя, лунала українська пісня, всюди неслося українське слово. Нині, правда, українську мову ще тут почуєте, зате все рідше спів, а про буйне уєскатівське життя незабаром, якщо далі так піде, треба буде забути.

У початковому періоді існування УСКТ та його ланок на місцях, на території вже згаданих громад, майже не було села, в якому б не діяв і пункт навчання української мови. Навчання велося спочатку при допомозі громадських вчителів, а згодом — професійних. Початок обіцяв багато. Та чим більше часу почало спливати, тим гіршими ставали результати —

десь без сталого місця постою, там — у Бескиді зеленому...

— Здорові будьте, бабуся! — сказав, цілуючи спрацьовану руку старенької жінки. — Дякую вам, що прийняли хворого в хату та й вилікували й нагодували, словом — за все і все... Доживу, то й віддячу колись; а не доживу — хай Бог заплатить за ваше материнське серце.

— Нема защо дякувати, — відозвалась бабуся. — Най Бог милує, синку! Не я лікувала тебе, а вона, дівойка, моя, а харчі — люди давали. Іно, що в моїй старій хижі ти пролежав. А, щодо вдяки, то хіба я повинна подякувати Богу, що післяв вас обоїх, щоб потішити мене на старість. Давно вже не було в мене так, як тепер. Ще хіба втодий, як мої сини були в хижі. Пішли обидва на ту першу війну і жаден не вернувся... Потім ще й старий помер, а я сама одна залишилася... Та же ви обоє рідними мені стали, — казала, втираючи запаскою сльози.

Ще раз поцілував бабусину руку і звернувся до Тетяни. Щось давило в горлі, не міг слова вимовити. Дивився тільки в її, бліде від схвилювання, обличчя та у великі карі очі, залиті сльозами. Мовчки нахилився до її руки.

— Я проведу тебе, Васильку, — вимовила насилу.

Накинула на себе хустку й вийшла разом із ним.

В повітрі вичувалося вже подув весняного леготу. А вони обоє — чи відчували терпкий запах бруньок, що почали саме розвиватись на деревах, чи бачили молоді листочки трави, що наче зеленими шпильками пробивались із землі? Вони ж, прибиті горем розстання, зовсім не завважили всіх тих чарів весняного вечора. Здавалось, що не завважують навіть оне одного — мовчали ввесь час.

— Тобі вертатися треба, Ганнусю! — зупинившись, сказав командир Бір.

Пригорнув її до себе і цілував на прощання.

*) чівка — чуприна.

пунктів навчання убувало. Тепер, крім українських класів початкової школи в Банях Мазурських, працює вже тільки один пункт навчання — в Лісах. Слід додати, що в початковому періоді діяльності УСКТ майже при кожному пункті навчання працював також і дитячий художній колектив. Все це однак вже тільки в пам'яті деяких та в «Нашому слові» залишилося.

I ФІНАНСОВІ ТРУДНОЦІ

Ще до економічної реформи, зокрема реформи цін, не треба було бути великим економістом, щоб організуючи культурні імпрези — концерти, вистави, вийти з них начисто, а нерідко і з зиском. Треба було мати тільки трохи хисту та помічників, які забезпечать організаційну сторону імпрези. Тепер справа складніша. Вона трудна зокрема в УСКТ. Якщо навіть є й хист і помічники, а Товариство має чимало діячів, і хтось здобудеться на влаштування великої культур-

Цілував уста, цілував заплакані карі очі...

— Кажеш, Васильку, що вертатися мені треба? Ти підеш сам-один отим кривавим повстанським шляхом, а я сама зостанусь...

— Не кажи так, Ганнусю! Ми ж обоє на цьому шляху. Несподівано зустрілись, а хоч тепер і розходимось, то може, дасть Бог, зійдемося ще колись знову. І тоді вже не розлучимося ніколи.

— Не вірю в таку щасливу нашу зорю, Васильку, ой, не вірю, хоч і як хотіла б вірити... Щось плаче, щось ридає в моїй душі... Може краще було б, якби ми й не зустрічались були ніколи...

— Ганнусю! Невже так легко змогла б ти викреслити оцей прекрасний епізод з нашого життя — тих кілька тижнів, прожитих в хатині бідної бабусі? Це ж увесь зміст мого життя — головна дія. Ті роки, що прожив я раніше — це тільки пролог, а той час, що житиму опісля — епілогом буде. Головна ж дія мого життя, Ганнусю, тривала кілька тижнів всього, зате була гарна, як мрія...

Цупко пригорнув її до себе, а вона, схиливши голову йому на груди, важко, нестримно заплакала. Велика бабусина хустка зіснулась із голови на рамена і він притулив своє обличчя до її буйного, пахучого волосся.

— Не плач кохана, не плач єдина! — приговорював і зцілював сльози з карих очей. — А така бадьора, така відважна, така бойова була завжди...

— Тому й плачу, що бойова і відважна, бо знаю, що ті, які йдуть у бій — не всі вертаються. Ще найкраще було б, якби ми обоє були разом і, якщо б і впали в боротьбі, то теж обоє разом. Та невже зможу випросити собі в Бога цю велику ласку?

— Заспокойся, Ганнусю! Мені важко буде залишати тебе з такими скорбними думками. Я ж свято вірю, єдина моя, що ми скоро побачимося знову. І хочу, щоб і ти дивилась ясно у майбутнє.

ної імпрези, то при теперішніх коштах невідомо, чи вона не закінчиться фіаско, чи її організатор не піде з торбами. Справа в тому, що нові ціни на послуги в тому й транспортні, та регламентація споживчих товарів значно утруднили життя гуртківцям, у першу чергу правлінням більших уескатівських ланок, які розгортали, і, надіюся, надалі розгортатимуть культосвітню роботу.

Візьмім, наприклад, уескатівський фольклорний огляд «Мальована скриня». З відомих причин у поточному році його, мабуть, уже не проведено. Але в майбутньому без цього не обійдеться, бо огляд цей — уже традиційна імпреза гуртка в Кентшині. Виникає тільки питання, чи, при теперішній дорожнечі, кентшиняни спроможні будуть запросити на «Мальовану скриню» таку ж кількість художніх колективів, яку раніше запрошували, чи на огляді виступлять, наприклад, «Ослав'яни» з Мокрого?

Воно ж — оте майбутнє наше тим і гарне, що незнане, та що можна змальовувати його райдужними барвами.

— Який бо ти коханий, Васильку мій! Це ж твоя веселоясна вдача допомагає тобі роз'яснювати життя собі та й мені, — сказала, схлипнувши, як мала дитина. — До побачення, соколе мій ясний!

— До побачення єдина!

Закутав її щільно в хустку, поцілував востаннє і відійшов.

І пішов у п'ятому ночі з кличкою — від зв'язку до зв'язку — шукати своєї сотні... Йшов тихим, обережним, притаманним усім повстанцям, ходом.

Йшов самотній серед нічної тиші. Та чи самотній? Він же переживав наново своє прощання з коханою дівчиною. Перед очима так і стояла її чарівно-гармонійна постать, у вухах звучав ще м'який, наче шовк, шепіт її голосу, а на устах остався... солоний посмак від її сліз... Оце вже вдруге бачив він, як вона плакала. Вперше бо плакала, як він був важко хворий, як припадок із серцем трапився йому. Яка ж дивна вона, коли плаче! Обличчя спокійне, наче з мармуру викуте, тільки сльози спадають одна по одній, як розсипані перли. Плач не віднімає краси з її обличчя, а навпаки, додає йому якогось непереможного чару. Гей! Чи сподівався він тоді, як упав знеможений гарячкою в лісі, що його важка недуга принесе йому аж стільки щастя?!

І мимоволі нагадалися йому тихі слова пісні, яку він так часто співав у бабусиній хаті:

Червоні маки — квіти кохання,

Болючий спомин — тихе ридання...

І може оце вперше призадумався над змістом цієї пісні. Та невже ця пісня — це мотто їхнього великого кохання? Яка ж сумна вона, а проте, яка гарна! Як поцілунок, якого солоний посмак від Ганусиних сліз, залишився в нього на устах...

Ансамбль *Ославни* на виступі в Кошаліні

І пішов командир Бір сільськими дорогами та лісовими стежками — пішов шукати своєї сотні. А Таня ще довго стояла та дивилась йому вслід. Наче привид, зник у сутінках ночі — наче б зовсім його не було... А, може, дійсно, був він тільки привидом її ясних дівочих мрій? А, може, був сном — найкращим, чарівним сном, що сниться тільки єдиний раз у житті?..

Був і немає його... Зник, наче той чарівник, зачарувавши силою своїх чарів її душу... Як же погідно і ясно вмів він дивитись у майбутнє! Не зміг тільки передати їй цього вміння. Вона ж, як та троянська ясновидна Кассандра, бачить тільки згарища й руїни Батьківщини. Знає, що те ясне майбутнє, яке змалював їй Василько, не для них призначене, хіба що для прийдешніх поколінь. А їй ввижається інше майбутнє: воно не ясно-золоте, а криваве, розшаліле гуком стрілен і гранат, і освітлене не сяйвом сонця, а зловіщою загравою пожеж...

Та й чи зустрінуться вони ще колись у житті? Чи зустрінуться? І біль пекучий стискав їй серце й туга невимовна неволила душу.

А чи ж тільки вона одна шле отак свою тугу велику навздогін коханому? Їх же безліч тепер — дівчат і жінок українських які виряджують своїх милих і рідних у нерівний, кривавий бій. Не сотні, а тисячі їх! І всі вони шлють за коханими своїми безмежну, невтишену тугу свою.

Та чи тільки тепер? Вона ж — ота туга жіноча, червоною стрічкою в'ється через усю, кров'ю писану, нашу історію. В поемах і піснях увіковічив народ український жіночу тугу — ще від «Слова о полку Ігоревім», від княжої доби почавши. Там же, у тій найстаршій українській поемі, незнаний автор присвятив жіночій тузі окремий розділ — «Плач Ярославни». Змалював він до найніжніших нюансів безмежну тугу Ярославни, жінки новгород-сіверського князя Ігоря, як вона, на мурах міста Путивля,

плакала-тужила, виглядаючи з походу свого милого князя. Вона ж, дочка могутнього галицького князя Осмомисла, будучи молоденькою дівчиною, стрінула на княжому галицькому дворі молодого, гарного, одчай-душного Ігоря і покохала. І пішла за своїм ладом з рідного Галича, аж у далекий Новгород-Сіверський.

Та не сиділось князеві Ігореві біля любі княгині. Треба було боронити рідну землю перед монгольськими ордами, що непроглядними хмарами сунули зі сходу. Над річкою Каялою заступили шлях диким половецьким ордам — українські дружини. І туди, над річку «Каялу, слала княгиня Ярославна свою невимовну тугу.

Хіба ж змінилось щось з того часу? Хіба ж і тепер не лине жіноча туга вслід за витязями, які ставлять чоло диким ордам? Яка ж тоді різниця між двадцятим і дванадцятим сторіччями? Ніякісінької немає! Хіба ж не однаково, над якими ріками українські витязі заступають шлях диким ордам — на Каялі, чи Ославі, над Донцем, чи Дунайцем, над Доном чи Сяном? Хіба ж не однаково?

І в Таніній пам'яті пересувались, одна за одною, всі тужливі, прощальні українські пісні: козацькі, стрілецькі і найновіші — повстанські. Яка з цих прощальних пісень зможе передати безмежну тугу її за Васильком — соколом її ясним? Ні одна з них! Навіть усі разом узяті, оті тужливі пісні, створені століттями на українській землі, хоч і які вони чудові — не зможуть передати, не зможуть переказати її великої туги. Ой, не зможуть!..

Треба якоїсь іншої пісні — потужної! Щоб була вона така могутня, як найвищі верхи зеленого Бескиду, осяяні промінням золотого сонця. Така чарівно-прекрасна, як ліси Бескиду на тлі срібlistого місячного сяйва... І така сумна-пресумна, як доля її Лемківщини безталанної.. Такої пісні треба їй!

Продовження буде

ЗУСТРІЧІ З НОВИМИ ЕМІГРАНТАМИ

МОЛОДЬ І ЕМІГРАЦІЯ — ЩО ДАЛІ?

(ГОЛОС НОВОГО ЕМІГРАНТА)

Від декількох років — аж до часу реакції Ярузельського — тривало і посилювалось важливе хоч майже незапам'ятоване українським суспільством Америки явище: чисельне зростання тутешньої української громади через приплив нової еміграції з Польщі. Коли подумати, скільки місця наша преса присвятила недавнім утікачам у Австрії, то дивним здається, що досі мало хто завважував факт щорічного приїзду "на вакації" до Америки великого числа українців з Польщі. Частина з них з "вакацій" тих ніколи не верталася. Саме їм українські еміграційні установи повинні були присвятити не менш уваги ніж теперішнім утікачам, тим більш, що їм часто важче залишитись в Америці законною дорогою ніж "біженцям" приїхати сюди.

Відносно недавно виникла думка нав'язати не лише персональні знайомства але й групові контакти з цими недавніми емігрантами. Велика заслуга в цьому Організації Оборони Лемківщини, якій мабуть найближча доля земляків із Польщі.

Ініціаторкою зближення двох середовищ була провідна діячка ООЛ, п. Катерина Мицьо з Гемпстед, яка хотіла протидіяти можливості загублення частини нових емігрантів, здебільша молоді, у чужому морі або ж у польських таки озерцях. З різних причин українська місцева молодь і новоприїзжа з Польщі не нав'язували ближчих контактів. Творення окремих гуртів чи то під церквами, чи на забавах, вразило певно не одного, але одна лише п. Мицьо в цілій Нью-Йоркській окрузі перша спробувала перебороти існуючі різниці між ними — у вихованні, світогляді і, передусім, у мові.

Після кількох сходин у невеликому гурті зацікавлених проведено 27 березня ц. р. в залі Визвольного Фронту в Нью-Йорку успішну зустріч нових емігрантів з Польщі та України з представниками українських установ і з громадянством Нью-Йорку.

Нав'язані контакти довели до зорганізування 5 червня головою СУСТА, Роксоляною Стойко-Лозинською, ще однієї зустрічі, цим разом лише молоді і студентства.

Сходини ці попередила коротка але змістовна доповідь працівниці еміграційного уряду, п. Лідії Савойки, на тему нових еміграційних приписів. Доповідь та і особисте познайомлення з цією нашою видатною землячкою були потрібні хоч би й тому тільки, що багато приїзжих з Польщі нераз дається ошукувати всіляким адвокатчикам-спекулянтам які будімото полагоджують всі еміграційні проблеми,

забираючи за це їх перші, важко зароблені, або й позичені, гроші. Нам відомі випадки ошуканства з боку деяких поляків (як і в багатьох інших ділянках, і тут вони нас випереджують) але часом, на жаль, це трапляється і з своїми людьми.

Зустріч молоді була проведена в дружній атмосфері. У вступній, запізнавчій, частині нав'язалися нові знайомства, дехто зустрів давніх друзів уперше після виїзду з Польщі. Місцева молодь виявила зацікавлення проблемами молодих українців у Польщі, які розповіли їй про їхнє відчуження у польському суспільстві, про приклади дискримінації, про українське шкільництво і студентське життя.

Присутніх було кількох колишніх учасників "бескидських рейдів" — вакаційних мандрів по рідній землі Лемківщини. Розказали вони про значення цієї форми розваги, про те, як деякі з них вивчили за два тижні рідну мову, культуру та історію, відкривали власне українське "Я". Згадали й про труднощі у проведенні рейдів з боку польської влади.

На зустріч запрошено одного з найновіших емігрантів — студента який був одним із засновників Спілки Українських Студентів Польщі (СУСП). Розповів він про закладини цього товариства в травні 1981 року, про завдання його та про зусилля студентів щоб СУСП зареєструвати як повноправну організацію. Довготривалі переговори в польському Міністерстві Вищого Шкільництва закінчилися безуспішно.

Не визнано також литовського, білоруського та німецького студентських товариств, натомість дозволено на подібне товариство негритянським студентам із Африки. "І хто є тим негром?" — питаються наші студенти з Польщі в їхній летючці. Провідників СУСП-у, які вели переговори з міністерством, після 13 грудня 1981 р. арештовано.

Представники місцевої молоді розказували про їхні проблеми. Обговорено, між іншим, потребу зорганізування українського студентського клубу в Нью-Йорку, подано пропозиції щодо діяльності в ньому, згадано про справу студентського журналу. Порушено також питання інформаційної допомоги студентам із Польщі у продовжуванні їхньої науки.

Заповідається, що співпраця молоді продовжуватиметься надалі. Чи зуміє вона сполучити корисне з приємним і які будуть того наслідки — покаже майбутнє.

Борис

ЛЕМКІВСЬКЕ СВЯЧЕНЕ

1-ий відділ ОЛК в Торонті прийняв собі вже за звичай обходити спільне "свячене" в 2-гу або 3-тню неділю після Великодня. І цього року свячене влаштовано в неділю Мироносиць, 2 травня, в домівці Суспільної Служби при вул. Блюр. А на свячене цьогорічне запрошено наших молодих земляків — новоприбулих українців із Польщі, між ними й молодого співака варшавської опери, Андрія Дудича. Наймолодшу, ще неповнолітню, Асю К. привезла її опікунка п. Таня Онишук, яка також була нашим милим гостем на імпрезі. При цій нагоді, треба згадати, що п. Таня — одна з перших членів торонтського Пласту, які рішилися "спонзорувати" наших утікачів із Польщі.

Присутніх привітав голова 1-го відділу п. Бохневич, а трапезу, приготовану нашими панями, благословив і розпочав молитвою і піснею "Христос Воскрес!" — як звичай каже — молодий священник свято-Миколаївської церкви о. Дмитро Паньків. Він сказав також коротке слово релігійного змісту, відповідне для хвилини і до незвичайної земляцької зустрічі.

Тимчасом у залю прибув ще один далекий гість — д-р Ярослав Новицький із Відня, відомий винахідник нового проти-пістрякового ліку, що йому він дав назву "Україна". Д-р Новицький особливо добре знайомий нашим новоприбулим землякам ще з їхнього перебування в Австрії, бо ж він там був їх першим опікуном і майже всі вони перейшли тоді через його гостинну хату. Приємно було бачити цю стрічу їх — із ним, радісні обличчя й сердечні вітання.

На свяченімі витворилася дуже мила атмосфера, старші учасники, дивлячись на молодих, забували про власні літа, співали всі, а молоді розказували про свої переживання, мов у родинному колі.

Потім говорив до присутніх п. Степан Баб'як, голова Крайової Управи ОЛК. Він згадував старі лемківські великодні звичаї й моменти з переживань в УПА. Він говорив і про кривди заповіданні Україні московськими й польськими комуністами, а зокрема про страждання Лемківщини. Звертаючись до новоприбулих, він вітав їх мов рідних дітей (бо ж у нього діти є в їхньому віці), бажав їм усього добра в новій країні — вільній Канаді, та висловив сподівання, що вони не загубляться в чужому морю, а залишаться вірними Україні.

Потому нашим милим молодим гостям доручено привітальні листи з символічним малим дарунком кожному від Об'єднання Лемків Канади. Дякуючи за все, наші молоді нові друзі відповідали на ставлені їм питання одверто й щиро. Вони не жаліють за країною, де вони народилися й виростили — Польщею, бо ж вони не вважають її рідною батьківщиною. Вони пам'ятають усі кривди, які завдано їхнім батькам, вони й самі бачили дискримінацію українців у Польщі. У їх відповідях можна було лиш вичути жаль за рідними, залишеними в Польщі, і страх, щоб їх там не стрінуло лихо. Усі присутні милувались доброю українською мовою цих молодих людей, уже народжених і вихованих на чужині.

Про власний виїзд із Польщі й переживання в Австрії розказували деякі з них. Пані д-р Н. Стех говорила про гостинність д-ра Новицького, про його турботи за втікачів, а сама вона, як лікарка, підкреслювала незвичайну вагу його нового проти-ракового ліку.

Решту доповнив сам д-р Новицький. Він розказував про приїзд утікачів до Відня, про розшуки за ними і готовість давніх поселенців допомогти кожному з них. Що ці спомини глибоко зворушували

Хор "Журавлі" під час концерту в краківській "Філгармонії"

його, було видно з того, що й у його самого можна було завважити на очах сльози.

Милу несподіванку приготовано з приводу близького "Дня матері" — присутнім матерям. Їм проспівали "многолітсвіє", а потім дві наймолодші дівчинки вручили кожній із них по одній квітці троянди.

Мені хотілося б ще дещо додати до цих моїх коротких завважень про торонтське "свячене".

Каже дехто в нашій Канаді чи в сусідній Америці, що поміж "першою", "другою" й "третьою" українськими еміграціями існує прірва, що людям тяжко

зрозуміти одним одним і т. д. Та на цій зустрічі, де зійшлися разом усі три українські еміграції, мабуть ніхто ніякого незрозуміння ні "прірви" не бачив ані не відчув. Видно, свято Воскресення Христового об'єднало нас усіх в одну родину. Бо співаємо ж у великоднім стихарі: "Воскресенія день, і просвітімся торжеством, і друг друга обнімем!" А й великодня пісня каже:

"Радуйтеся щиро нині,
Бог дав щастя всій родині,
Бог дав радість нам з небес.
Христос Воскрес!"

Юлія Саноцька

ЩЕ ОДНА ЗУСТРІЧ З НОВОПРИБУЛИМИ УКРАЇНЦЯМИ

В суботу 5-го червня ц. р. біля 60 молодих українців і українок зібралися тут в аудиторії Дому Українського Визвольного Фронту на зустріч з представницею американської іміграційної служби Лідією Савойкою.

Зустріч зорганізувала Організація Оборони Лемківщини (ООЛ), організація, яка старається нести всебічну поміч українським лемкам, яких в числі понад 200,000 насильно переселив польський комуністичний уряд на т. зв. "відзискані землі" Польщі.

Про ці завдання ООЛ говорив Мирон Мицьо, голова ООЛ, сам бувши член УПА та колишній в'язень советських концтаборів.

Зборами проводила Катерина Мицьо, дружина Мирона Мицьо, яка з'ясувала ціль зборів. Від кількох місяців, у зв'язку з політичними подіями в Польщі, на Заході, тобто в Європі, Америці і Канаді, опинилося значне число молодих українців — хлопців і дівчат — які потребують помочі та опіки в їхніх стараннях за постійне перебування в Америці.

Головним промовцем на зборах була Л. Савойка, представник Американської католицької іміграційної служби, яка також є членом Дорадчого комітету при Американській іміграційній і натуралізаційній службі, що є відділом Департаменту справедливости ЗСА.

Л. Савойка сказала, що в Америці є тепер тисячі "нелегальних" емігрантів, переважно з Мехіко та островів Караїбського моря, як теж сотки емігрантів зі Східньої Європи, які приїжджають до Америки як туристи, студенти або прямо як політичні втікачі, шукаючи політичного азилу.

Вона твердила, що ці три категорії емігрантів — туристи, студенти і політичні втікачі — мають великі труднощі в одержанні права на стале перебування, однак зміна статусу туриста, студента чи політичного втікача на стале перебування в Америці є можливою. Америка потребує фахових людей — техніків, інженерів, ремісників.

Коли ходить про студентів, зміна статусу студента на статус постійного резидента вимагає

"твердого засвідчення" на це, що дана особа є прийнята на університет чи до коледжу. Також, такий кандидат чи кандидатка мусить виказати, що має відповідні фінансові засоби на ті студії.

Рівнож великою проблемою для нових емігрантів є здобуття т. зв. "зеленої картки", тобто офіційного документу на легальне перебування в Америці, та картки соціального забезпечення, — говорила Л. Савойка.

Л. Савойка, яка недавно була у Відні і в Римі, висловила признання тим українським організаціям, які допомагають українським виходцям з Польщі.

Інж. Методій Борецький, представник ЗУАДК з Філадельфії, говорив про працю цієї українсько-американської допомогової організації так в минулому, як і під сучасну пору. Однак в справах чисто еміграційних треба звертатися до американських урядових і харитативних інституцій, які мають відповідний і кваліфікований персонал. Але ЗУАДК дає запевнення на працю та мешкання українським кандидатам на сталий побут в Америці.

Д-р Володимир Душник говорив коротко про різні категорії еміграційних законів та про причини можливої депортації.

Після доповідей були численні запити, звернені в першу міру до Л. Савойки, про легальні справи, отримання стипендій, потрібних офіційних документів тощо. Серед учасників зібрання, як сказано, були молоді хлопці й дівчата, серед них кілька з Полісся. Всі вони говорять поправною українською мовою з деякою домішкою польських слів та з легким польським акцентом.

"Свобода"

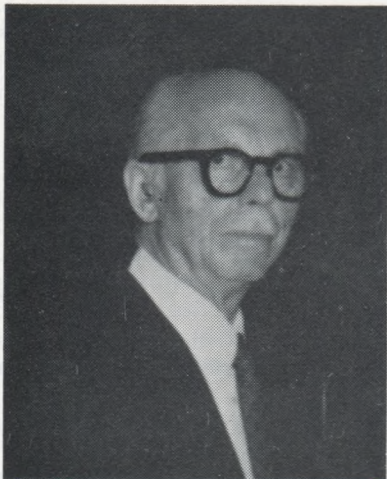
В. Д.

ВІТАЄМО

Вітаємо нового члена-добродія в рядах Фундації Дослідження Лемківщини — адвокатську фірму Флис, Лозинський і Стек у Нью-Йорку.

Рада Директорів ФДЛ

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Св. п. Іван Сквіртнянський

нізації Оборони Лемківщини. Останніми роками він жив тихим, непомітним життям пенсіонера, здоров'я його погіршилося, тому й смерть його проминула якось непомітно в українській громаді. Та нині, у першу річницю його смерті, ми хотіли б сказати наше щире, останнє "прощай" доброму синові Лемківської землі, вірному синові України.

Орп.

У ПЕРШУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ

Рік тому, 5 листопада 1981 року, відійшов у вічність **св. п. Іван Сквіртнянський**, уродженець Лемківської Землі і колишній Голова Організації Оборони Лемківщини. Покійний був тихою, скромною, милою людиною, але ж його біографія була незвичайно цікава, як ще один доказ невмирущості духа лемківського племені і української людини. Він народився 25 лютого 1902 року в селі Бересті, новосандецького повіту, в Західній Лемківщині. Маленьким ще осиротів і його — восьмилітнього хлопчика — прийняв на виховання стрий — батьків брат — також на ім'я Іван, що працював у Кракові нижчим державним урядовцем і був одружений з полькою. У Кракові, в польському оточенні, хлопець закінчив народну школу й учительську семінарію, звичайно — польську, а потім ще, в 1927 році, Вищу Торговельну Школу. Але впливи доброго стрія і краківської читальні "Просвіти" зберегли в ньому міцне почуття власного українства. Згодом він став учителем і директором польських промислових шкіл, та ніколи не перестав працювати у "Просвіті". За німецької окупації він з радістю перейшов до рідного шкільництва, ставши директором першої української школи в Кракові.

Перебувши останні місяці війни й роки скитальщини в Австрії — у Відні й Зальцбургу — сім'я Сквіртнянських емігрувала до ЗСА і з того часу жила в місті Нью-Йорку. Тут покійний працював робітником на життя, але ніколи не втратив контакту з українським громадським життям. Він був активним членом "Самопомочі" і ньюйоркського Об'єднаного Комітету і секретарем 46-ого відділу УНС і добрим парафіянином озон-паркської церкви св. Покрови. Але чи не найбільше серця він віддав справі лемківського організаційного руху, як один із найактивніших членів і навіть Голова — наприкінці 50-их років — Орга-

Сл. п. Марія і Михайло Кавчаки

Дня 19-го жовтня 1981 року відійшли у Вічність **сл. п. Михайло і Марія Кавчаки**, обоє гарячі українські патріоти. Покійний Михайло народився 8 січня 1918 року в Балигороді біля Лиська і там прожив молоді літа. Йому довелося пережити всі жахиття перед другою світовою війною і в часі війни. Як свідомий українець, покійний Михайло, із зброєю в руках, був учасником боїв за визволення Карпатської України, а після невдачі був переслідуваний польською поліцією. Коли почалася друга Світова війна, покійний вступив до української міліції на Лемківщині а пізніше його перенесено до міста Городка, Львівської області, де він познайомився з Марією Ропко, уродженою 19 березня 1924 року. Вони одружилися 12 червня 1943 року і проживали в Городку до відходу на захід у 1944 році.

До Америки приїхали покійні в лютому 1949 року і осіли зразу в Бостоні, Массачузетс. Згодом вони перенеслися до містечка Трой, а звідтіля до міста Нью-Йорку.

В 1962 році сл. п. Михайло став членом рідної Організації Оборони Лемківщини, в якій працював до кінця свого життя, був добрим організатором і щедрим жертводавцем на цілі ООЛ, цілий час був членом управи 1-го Відділу ООЛ в Нью-Йорку, а три рази був головою того Відділу. Разом із тим, Михайло Кавчак був також членом інших українських організацій.

На панахиді дня 22. 10. 1981 р. прощальне слово сказав голова 2-го Відділу ООЧСУ Богдан Качор,

висловлюючи слова співчуття для дітей і родини і для української громади яка втратила динамічного члена нашого суспільства. На парастасі 23 жовтня, голова Крайової управи ООЛ в Америці Микола Грицков'ян прощав покійного — заступника голови КУ ООЛ і свого особистого друга. Він згадав про шлях життя покійних і про їхній вклад для добра української громади в Америці.

Закінчив своє слово п. Грицков'ян висловом співчуття для дітей покійних — сина Михайла й дочки Дарії з чоловіком Романом і для всієї родини в Україні й Польщі. Похорон відбувся 24 жовтня 1981 року з похоронного заведення П. Яреми до церкви Св. Юра в Нью-Йорку, де заупокійну Службу Божу відправили отці Л. Лавринюк і прибулий з Польщі о. Андрій Шаґала, відтак тлінні останки поховано на цвинтарі св. Духа в Гемптонбург'у. Тут мгр. Савка прощав покійних від УККА, в якому покійний Михайло був членом Ради від Організації Оборони Лемківщини. Потім о. Андрій Шаґала сказав зворушливу промову, згадуючи, що він говорив із покійним Михайлом у неділю а в понеділок його вже не стало на цьому світі.

На поминальному обіді, як і в час похоронних відправ, було багато людей і Михайло Шашкевич піддав думку перевести збірку на добрі цілі. Зібрані гроші 353.00 дол. розподілено: на радіо-годину оо. Василя у Нью-Йорку — 53 дол., на церкву Св. Юра в Нью-Йорку — 50 дол., на допомогу новоприбулим українцям з Польщі — 100 дол., на журнал "Лемківщина" — 50 дол., на "Шлях Перемоги" — 50 дол., на "Вісник ООЧСУ" — 50 дол. Збіркою зайнялися панове Михайло Шашкевич, Теодор Цеснюк і Петро Барабан, всім жертводавцям щире спасибі, а покійним хай буде вічна пам'ять!

П. Г.

ПОМЕР СВЯЩЕНИК — ПАТРІОТ

На адресу Українського Лемківського Музею надійшла сумна вістка з Пряшева про смерть довголітнього доброго священика, громадянина, патріота і великого прихильника нашого Лемківського Музею — **св. п. о. декана Михайла Юхновича.**

Покійний упокоївся в Бозі 20-го липня 1981 р. на 82-му році свого життя і на 52-му році священства. Його тіло спочиває на місцевому пряшівському цвинтарі.

Нехай Пряшівська Земля буде йому легкою, а добра пам'ять про Покійного залишиться між людьми навіки.

Микола Дупляк

У перші роковини смерті нашого незабутнього св. п. Івана Сквіртнянського, колишнього Голови Організації Оборони Лемківщини, складаємо пожертву 200 доларів на пресовий фонд журналу "Лемківщина".

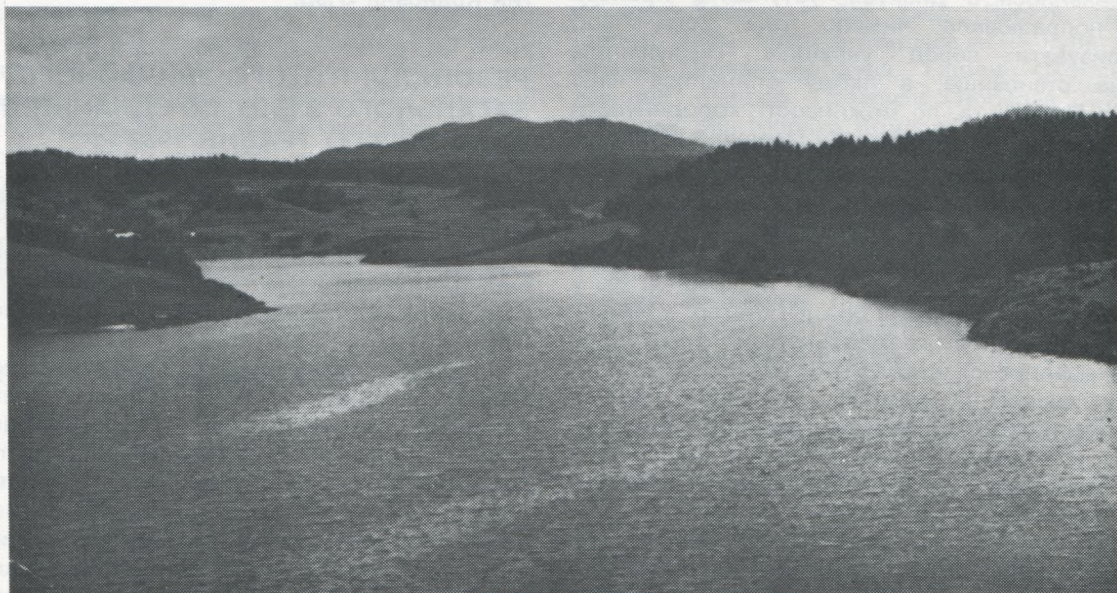
Юлія Сквіртнянська з родиною

ПОДЯКА

З великим вдовolenням складаємо щиру подяку нашій землячці в Австралії пані Кацак за її княжий дар на розвиток нашого Лемківського Музею і на видання про Лемківщину.

Крайова Управа ООЛ у ЗСА

Лемківщина тепер. Солинське озеро.

КРАЙОВИЙ З'ЌЗД ОЛК

П'ятий з'їзд Об'єднання Лемків Канади відбувся 2 травня 1982 р. в Пластовому Домі в Торонті. З'їзд відкрив голова Крайової Управи мгр. Максим Маслей, вітаючи присутніх делегатів і гостей. Серед гостей, він особливо тепло привітав голову Світової Федерації Лемків проф. д-ра Івана Гвозду з дружиною, а також присутніх у залі новоприбулих земляків із Польщі. Проф. Гвозду запрошено до почесної президії З'їзду, а до ділової президії обрано пп. С. Баб'яка і Я. Вайду.

Голова президії С. Баб'як зачитав пропонований порядок нарад, який і прийнято без змін. Однохвилинно мовчанкою вшановано пам'ять членів Організації, які відойшли у вічність. Під час з'їзду діяли комісії: верифікаційна, номінаційна й резолюційна.

Протокол із попереднього, 4-го з'їзду зачитав Ярослав Вайда і його прийнято без поправок, а потім приступлено до звітування. Звіти окремих референтур і голов відділів були, на жаль, тільки схематичні й короткі і вони може не віддзеркалювали як слід усієї проробленої праці Організації. Щойно під час дискусії над звітами присутні мали змогу довідатися про поважний капітал проробленої праці Управи за період минулої каденції, дарма що діяльність її була дуже обтяжена наболілою справою Оселі ОЛК, якої й досі не пощастило налагодити. Справа ця принесла чимало матеріальної й моральної шкоди цій Організації, підірвала авторитет проводу й послабила активність багатьох колишніх ідейних членів.

Як виявилось в дискусії, уступаючи Крайова Управа попрацювала чимало для того, щоб сполучити серед українців і чужинців незавидне становище, в якому опинилися наші земляки в Польщі та, по можливості, координувати акцію допомоги нашим братам у Польщі, в Україні й у австрійських емігрантських таборах, а також ново-прибулим у Канаді.

Дуже цікавим і захопливим для багатьох присутніх було слово голови Світової Федерації Лемків проф. д-ра Івана Гвозди, який підкреслив вагу колосального вкладу наших братів і сестер — лемків, піонерів у розбудові громадського й церковного життя на американському континенті.

Після закінчення дискусії, на внесок голови Контрольної Комісії С. Мореха, прийнято абсолюторію для уступаючої Управи. Потім, на пропозицію голови номінаційної комісії, З'їзд обрав нові керівні органи ОЛК в такому складі:

Крайова Управа: голова — Степан Баб'як, 1-ий заступник — Іван Бохневич, 2-гий заступник — Іван Лазар, секретар — мгр. Максим Маслей, скарбник — Дмитро Чабан, культ-освітній реферат — Ярослав

Вайда і Ярослав Назаревич, організаційний референт — Юліан Пудельський.

Контрольна Комісія: Теодор Колос, Петро Гойда і Семен Морох.

Товариський Суд: Еміль Морох, Дмитро Купер і Стефан Гузеляк.

З'їзд одобрив також склад і діяльність Комітету для відзначення 35-ліття насильного виселення лемків і інших українців Закарпаття. Заплановано під час біжучого року відбутися панель на тему лемківської трагедії, а також зорганізувати демонстрацію біля польської амбасадки, щоб запротестувати проти нелюдського відношення до українців у Польщі. Новообраний голова Крайової Управи, дякуючи за вибір, висловив власний жаль від того, що неправильне поступування деяких колишніх активних членів при купні оселі ОЛК довело до послаблення всім нам дорогої Організації. Нам кинено під ноги важкі колоди, які ми, все таки, спільним зусиллям зуміємо відсунути і поставимо нашу Організацію знову на правильний шлях. Нашим завданням буде й далі говорити й писати про важке положення українців у Польщі, що їх засуджено на повну денационалізацію. Цього року припадає 35-та річниця того, як у варварський спосіб вирвано наших братів із їх прадідівських осель та розпорощено між чужими, в чужій, далекій, ворожій землі. Мусимо цю річницю належно відзначити та про варварські вчинки "людової" Польщі говорити всьому культурному світові. Тому не послаблюймо наших зусиль, а берімся всі разом до дальшої, важкої, але почесної, праці.

Відспіванням пісні "Не пора!" було закінчено 5-тий Крайовий З'їзд.

С. Бк.

РЕЗОЛЮЦІЇ П'ЯТОГО ЗВИЧАЙНОГО ЗАГАЛЬНОГО З'ЌЗДУ ОБ'ЄДНАННЯ ЛЕМКІВ КАНАДИ, 2-ГО ТРАВНЯ 1982 Р.

V-ий Загальний З'їзд Об'єднання Лемків Канади вітає:

— Переслідувану але нескорену Греко-Католицьку Церкву на рідних землях, великого Страдника і Патріярха, Архієпископа Йосифа у його 90-ліття.

— Православну Церкву на рідних землях, синод УАПЦ у вільному світі на чолі з Їх Блаженством Митрополитом Мстиславом у його 40-літній ювілей.

— Римо-Католицьку Церкву на чолі з примасом Глемпом та усіх духовних і вірних які затривожені долею наших братів на рідних землях та готові допомогти українському населенню у Польщі.

— Усіх українських патріотів переслідуваних московським чи іншим терором, усіх наших нескорених братів та сестер, які з повною посвятою

воюють за визволення нашого народу, та усіх тих, яких запроторено до тюрем польським військовим режимом.

— Проводи та членів всіх організацій, які змагають до відродження Незалежної Соборної України.

— Українську молодь, усі редакції й наукові інститути, закликаючи всіх пропагувати нашу лемківську справу, протиставляючись кривдам заподіяним нашими ворогами та поширюючи нашу правду в світі.

V-ий Загальний З'їзд ОЛК постановляє та зобов'язує новообрану Управу, щоби:

— Звернути всі зусилля на допомогу українцям в Польщі, особливо допомогти їм одержати повні права громадян, які в практиці були б респектовані. Припинити беззаконну дискримінацію українців у Польщі, проваджену чинниками адміністрації та партії.

— Робити старання для повернення лемків на їхні прадідні терени поселення — Лемківщину.

— Докласти всіх зусиль, щоб припинити антиукраїнську пропаганду шовіністичними польськими колами, що використовують для цього засоби масової комунікації як радіо, фільм, пресу і публікації, та припинити терор та переслідування українських культурно освітніх діячів, як також нищення пам'яток української культури на терені Польщі.

— Домагатися від чинників церковної ієрархії Польщі визнання існування Українського Католицького Єпископату і припинення антиукраїнських виступів польського католицького духовенства.

— Допомогти українцям-втікачам із Польщі, що опинилися в Австрії, у переселенні до вибраних країн. Прибувши до Канади допомогти в їхньому влаштуванні.

— Сприяти розвиткові й всесторонньому вивченню лемківської культури, як рівнож усього того, що зв'язане з українством у Польщі та в Чехословаччині.

— Відзначити по своїй змозі 35-ту річницю насильного виселення українців у Польщі.

— Організувати протести перед будинками польської амбасад у Канаді для заманіфестування наших домагань відносно направлення кривд заподіяних українцям у Польщі та признання їм повних прав, якими користуються всі інші громадяни Польщі.

РІЧНІ ЗБОРИ 1-ГО ВІДДІЛУ ООЛ В НЬЮ-ЙОРКУ

Річні Звичайні Збори 1-го Відділу в Нью Йорку відбулися 14-го лютого 1982 р. в залі Українського Спортивного Клубу.

Збори відкрив голова 1-го Відділу ООЛ Петро Гарайда, вітаючи всіх присутніх членів та гостей, і попросив вшанувати однохвилиною мовчанкою померлих членів Відділу, а саме: колишнього кілько-

літнього голову Відділу Михайла Кавчака, та його жінку Марію, Андрія Вацяка, Михайла Пужика, та бувшого голову К. У. ООЛ і 1-го Відділу, Проф. Івана Сквиртнянського. До провадження зборів обрано ділову президію, в складі: Микола Грицков'ян — предсвідник, Богдан Гаргай — секретар, проф. Петро Гой — почесний член.

По відчитанню та прийняттю протоколу з попередніх річних зборів, вибрано Номінаційну Комісію в складі: голова С. Барна, члени І. Ділай і І. Кадиляк. До Мандатної Комісії обрано М. Баб'яка і А. Бочневича.

З черги приступлено до звітів Управи Відділу. У своєму звіті, голова П. Гарайда скромно представив широку діяльність Відділу за минулий рік, спиняючись ширше на допомозі так землякам у Краю як і біженцям в Австрії та в ЗСА. Сума уділеної допомоги виносить около 900.00 дол. На спеціальну увагу заслуговує активна участь членів Відділу в усіх імпрезах КУООЛ, яка знаходиться на терені нашого Відділу, та в усіх громадських та розвагових імпрезах нашої Метрополії. Рівнож подав голова короткі інформації в справі книжки, яку 1-ий Відділ запланував видати в Гарвардському УНІГУ.

При звітах членів Управи, присутні познайомилися в деталях з цілою проробленою діяльністю за минулий рік.

Голова Контрольної Комісії І. Ділай ствердив, що всі дані є згідні з книжками, котрі є проваджені взірцево. В дискусії забрали слово Я. Лисяк, М. Грицков'ян, П. Патряк, К. Баб'як, проф. Гой, В. Скомський.

По вичерпанню всіх точок, приступлено до вибору нової Управи на 1982 р.

До Управиввійшли: Василь Скомський — голова, Петро Гарайда — заступник голови, Стефан Барна — секретар, Дмитро Барна — фінансовий референт, Микола Баб'як — орг. реф., Василь Щерба — допом. реф., Микола Грицков'ян — культ.-освітній, члени: Степан Кордуба, Галина Скомська, Іван Синиця, Теодор Павелчак, Ярослав Лисяк, Іван Кадиляк. Контрольна Комісія: Іван Ділай — голова, Богдан Гаргай, Петро Патряк — члени. Склад Управи прийнято односторонньо.

Новообраний голова подякував за довіря, і просив усіх о співпрацю, та подав короткий плян праці на майбутнє.

На закінчення, присутні відспівали пісню "Не пора, не пора" і перейшли на закуску, котру приготували членкині Відділу.

С. Барна

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ПЕРШОГО ВІДДІЛУ ОЛК

Річні загальні Збори 1-ого Відділу Об'єднання Лемків Канади в Торонті відбулись 28 лютого 1982 р. в Українській Суспільній Опіці при вул. Блур.

Збори відкрив голова Теодор Колос, привітавши присутніх членів та голову Крайової Управи інж. М. Маслея.

До Президії Зборів обрано: Т. Колоса — головою, Я. Вайду — заступником, П. Лопату — секретарем. По прийняттю порядку нарад, голова Зборів попросив присутніх вшанувати однохвилинною мовчанкою померлих членів відділу. Протокол з попередніх загальних Зборів прийнято без змін. Приступлено до звітувань Управи. Звіти референтур були короткі, зате звіт голови Т. Колоса був обширний. Управа відділу відбула 9 засідань, одні ширші сходи, влаштовано спільне Свячене. Члени відділу ходили з колядою. Відділ тісно співпрацював із Краєвою Управою ОЛК і належить до Комітету Українців Канади.

Проведено збірку для священників у Польщі. Багато часу присвячено справі помочі українським біженцям з Польщі, які тепер знаходяться у Відні в Австрії. Уже тепер проводиться збірка поміж членами Відділу для тих які вже прибули до Торонта. Мали ми одну спільну зустріч з ними, яка залишиться на довгий час милим спомином.

В дискусії над звітами була заторкнена справа оселі "Лемківщина" якої закуп в 1973 році, мабуть, не вийшов на користь організації, на думку багатьох учасників дискусії.

На пропозицію голови Контрольної комісії — Д. Чабана, присутні уділили абсолюторію уступаючій управі Відділу.

По короткій перерві, на пропозицію Номінаційної комісії, Збори обрали нову Управу ОЛК, в такому складі: Іван Бохневич — голова, С. Баб'як — заступник, П. Лопата — секретар, Д. Чабан — скарбник, М. Марин, Я. Вайда і Е. Морох — культосвітні, Ю. Пуделський, В. Сибидло і С. Гузуляк — організаційні, Е. Баюс, А. Попович і П. Полянський — суспільна опіка, інж. М. Маслей, В. Білан і С. Морох — Контрольна Комісія, Т. Колос, Д. Купер і В. Гануляк — Товариський суд. Обрано також Комітет для поалагодження справи оселі в складі: С. Баб'як, інж. М. Маслей і Т. Колос.

Наприкінці, новообраний голова Іван Бохневич, подякував присутнім за довір'я та закликав всіх членів до співпраці. Збори закінчено відспіванням пісні "Не пора, не пора!"

Т. К.

РІЧНІ ЗБОРИ 5-ТОГО ВІДДІЛУ ООЛ

Цьогорічні Загальні Збори П'ятого Відділу Організації Оборони Лемківщини відбулися в суботу 20 березня 1982 в приміщенні ірвінгтонського Народнього Дому. Збори відкрив голова Відділу Михайло Фарбанець, вітаючи присутніх членів та гостей, а особливо голову КУ ООЛ і Фондації Дослідження Лемківщини Мирона Миця, голову Комітету Допомоги Новоприбулим Імігрантам Катерину Мицьо, а також недавно прибулого, нині вже нового члена нашого Відділу, м'ра. Любомира П'еха.

Потім обрано Президію Зборів під головуванням Мирона Миця. Порядок нарад і протокол із попередніх Зборів зачитав секретар Управи Йосиф

Сорока. Загальний звіт про діяльність Управи подав голова її М. Фарбанець. Він поділив цей звіт на три часті: У внутрішній діяльності Відділу особливу увагу присвячено справі допомоги землякам у Польщі й новим утікачам в Австрії. Разом із Відділом в Елізабеті покрито кошти видання одного числа журналу "Лемківщина". В зовнішній діяльності була тісна співпраця із сусідніми відділами ООЛ, з якими було влаштовано спільні імпрези. Була також загальна співпраця з громадянством нашої метрополії, завдяки допомозі активних членів Відділу, яким голова щиро подякував за їх ідейну працю. Сам голова Відділу взяв участь у лемківській делегації до митрополита кир Степана Сулика, у Крайовому З'їзді ООЛ тощо.

Потім коротко звітували ще секретар Йосиф Сорока, касієр Іван Копина і допомоговий референт Марійка Сорока.

Після дискусії над звітами, Дмитро Кулик зачитав звіт Контрольної Комісії, висловлюючи признання Управі за її зразкову діяльність — і на його пропозицію оплесками було схвалено абсолюторію уступаючій Управі.

Потім голова Зборів п. Мицьо просив подавати кандидатів до нової Управи. Він звернувся до присутніх членів із теплим проханням, щоб ніхто не відмовлявся працювати гармонійно й активно — як і досі. Бо якраз тепер перед нашою Організацією розгорнулася велика й важлива діяльність — моральна й матеріальна допомога новоприбулим землякам. На наших плечах лежить також велика відповідальність за збереження історичного минулого Лемківщини — дослідження історичних і статистичних матеріалів, видання "Анналів", збірників документальних ілюстрацій тощо. Нам уже почастило отримати звільнення від податків для нашої Фондації Дослідження Лемківщини і для всіх жертв на потреби цієї інституції, і це напевне спричиниться до зміцнення нашої дослідної й видавничої діяльності в майбутньому.

Управу Відділу переобрано майже без змін, що можна вважати висловом признання за її минулу діяльність:

Голова — Михайло Фарбанець, заступник голови — Іван Ниціт, секретар — Йосиф Сорока, скарбник — Іван Копина, допомоговий референт — Марійка Сорока, організаційний — Марко Гривна, культурно-освітній — м'р. Любомир П'ех, кольпортер видань — Петро Ціціла, члени — Стефанія Ільчишин, Стефанія Шопя, Ярина Юцак, Варвара Медюх і Методій Медюх.

Контрольна Комісія: Голова — Дмитро Кулик, члени — Теодор Полянський і Андрій Гбур.

Новообраний голова Відділу щиро подякував членам за їх довір'я і закликав їх усіх, а зокрема новообраних членів Управи, до дальшої гармонійної співпраці. На запити відносно фінансового стану журналу "Лемківщина", допомогової акції втікачам із Польщі та стипендій для новоприбулих студентів

відповідали Мирон Мицьо, адміністратор журналу Лев Котляр і мгр Катерина Мицьо. Мгр. Любомир П'єх поінформував ширше про ситуацію й значення для всіх нас нової, молодого нашої еміграції з Польщі. Про допомогу українцям у Польщі й утікачам в Австрії говорили Марійка Сорока й Марійка Дупляк — голова Відділу ООЛ у Пассейку. Майже всі присутні взяли активну участь у цій оживленій і річевій дискусії.

Наприкінці Зборів їх голова побажав успіхів новій Управі і подякував усім учасникам Зборів за їх активну участь. Збори закінчились відспіванням пісні "Не пора!".

Після закінчення офіційної частини, господиня Зборів пані Сорока запросила присутніх до спільної перекуски. Вільна й весела товариська гутірка тривала ще до пізнього вечора.

М. Ф.

Оповідали в селі Чирна

ЯК СЯ ЗЫМНИ МАКСИМ ЖЕНИВ

(Баляда)

Як ся Зымни Максим женив,
не брав жену богату,
але на весіля зарівав корову рогату.
Купив він ей в Мушині, —
там корови были туні.

Припровадив він ей на ремінци,
прив'язав ей до драбинки,
дав соломи ци там стряски,
сам полетів до Параски.

Пошептали си ніч цілу
о корові, о весілю...
— Заран закличемо різника,
най заріже ей ножиком,
а и доктора — ци тотя корова не хвора.

Доктор пришов, взяв корову за голову
и попросив паню Максимову.
А же був то поляк, так повідат:
"Poratz, pani mloda, z боку,
ta krowa ma bielmo na oku.
Prosze zakorac to mieso do ziemi".

А Параска: «Што ж я бідна тепер речу,
хибаль з ганьби з хижи втечу,
сватів, дружки-м запросила,
заран придут на весіля...»

Максим про то втук в Гамерику,
попозерав на фабрику,
взявся за роботу
и наскладав гарну квоту.
Спровадив там си Параску,
о два тижні став нонашком.
Запросив си кума краяна,
втоди пришов до розума.

Оповідав Ваньо Макух з Крениці
Записав В. Грабан 11 лютого 1981 р.

СЬПІВАНОЧКЫ МОІ МИЛЫ

3 записів Ярослава Полянського

Сьпі-ва-ноч-кы мо-ї ми-лы
што-м сой тов-ды на-ска-да-ла

скла-да-ны, скла-да-ны;
до-ма ко-ло ма-мы.

вы-те-рам сой оч-ка,

сы-зы ми ка-па-ют барз,

на си-нім ка-ме-ни

ям-ку вы-би-ва-ют.

Сьпіваночки мої милы, складаны, складаны,
Што-м сой товды наскладала дома коло мамы.
Вытерам сой очка, сызы ми капают барз,
На синім камени ямку выбивают. (2 рази)

Зозуленька кукат, кукат, моє серце стукат,
Зозуленька в гаю, в гаю, моє серце в жалю.
Зозуля кукала, правду повідала,
Же я там не буду, де-м ся виховала. (2 рази)

Співала Марія Полянська
з села Поляни (Нововандеччина)

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ ВІДДІЛИ ІРВІНГТОН І ЕЛІЗАБЕТ

ВЛАШТОВУЮТЬ

ОСІННЮ СПІЛЬНУ ЗАБАВУ

в залі Українського Народного Дому в Ірвінґтоні, Н.
Дж. 140 Проспект авенью
в суботу, 23 жовтня 1982. Початок о год. 8-ій
вечора.

До танців приграватиме оркестра "Хлопці зі Львова".
В програмі — розваги, льотерія, несподіванки —
Усіх запрошує до участі — Імпрезовий Комітет

"LEMKIVSHCHYNA"

No. 14 (3/1982) — Autumn 1982

CONTENTS

B. I. ANTONYCH — "NOVEMBER VERSE" 1

• Do not bemoan dead flowers of the past summer, my friend, be strong to meet the challenge of the coming winter.

V. PASICHNIAK — "LEMKO LAND — THE WESTERN FORTRESS OF UKRAINE" 1

• The story of the Lemko struggle for the national identity and for the unification with the mother country in the East — Rus-Ukraine. Starting with the pre-historical times of the Lemkos' ancestors, the Carpathian White Croats, through the religious unity of the Eastern Rite Christianity, the Lemkos always resisted the pressure of their neighbors and invaders from the West. This stubborn refusal to relinquish their ancestral heritage brought about, 35 years ago, the "final solution" of the Lemko problem in the form of a forced resettlement of all Lemko people and their dispersal among the hostile population of the western Polish territories.

P. STEFANOVSKY — "WE ARE HUMANS!" 5

• This optimistic poetry, full of hope for liberation and rebirth of the Lemko race, has been written during the short period of Polish "Renewal", prior to the December reaction of Jaruzelski.

I. RAD — "THE VILLAGE THAT DID NOT WANT TO DIE" 6

• The author gives us a short sketch of the life and struggle of his native village of Reped. Although forcibly resettled, like all the rest of the Lemko villagers, the Repedians refused to forsake their ancestral mountain nest. At least one part of them returned home despite all the government obstacles, they rebuilt their little old church and started life anew.

AMERICAN PRESS OF 1948 ABOUT THE TRAGEDY OF THE WESTERN UKRAINIAN BORDER LANDS 8

• In spite of the red Polish and Soviet government censorship, some news about the cruel suppression and forced resettlement of the Ukrainian minority in communist Poland found their way to the pages of many American periodicals in 1948.

B. I. ANTONYCH — "TO THOSE WHO WERE SHOT" 8

• One can wash off your blood from the stony prison floor, but your memory can never be erased from our hearts.

COMMEMORATION OF THE 35TH ANNIVERSARY OF LEMKO EXILE 9

• The above anniversary has been solemnly remembered by the Passaic, Newark, and Elizabeth Branches of the L. D. O. in the state of New Jersey.

O. HALUSHCHAK — "MEMORIES OF MY LEMKO PAST" 10

• World War I has brought many sufferings to the peaceful little Lemko village and to the family of the author. Masses of the Austrian, German, and Russian soldiers pass forth and back in their bloody fights, the author's two teenage brothers are taken to disappear for three years in the Russian revolutionary turmoil, and the author himself, a child of nine, is gravely wounded by a stray artillery shell. The end of the war and the fall of Austria bring about the hopes and fears of the Ukrainian national rebirth.

M. BURIAK — "THE FIR TREE" 12

• The sad end of a selfish tree which wanted to stand alone.

LEMKIVSHCHYNA AND SAN-LAND CHRONICLES 13

• There was a remarkable change in the local Ukrainian language press' reporting of the Ukrainian social and cultural life in Poland after the Jaruzelski reaction, as a result of the evident tightening of the government interference and censorship.

M. OSTROMYRA — "LEMKIVSHCHYNA AFLAME" 13

• The end of the short lived revolutionary romance.— Hardly recovered from his ailment, the young U. P. A. commander wanders away to search for his detachment somewhere in the mountain forests, and his beloved stays behind to take care of the wounded and sick U. P. A. warriors.

BORIS — "MEETING WITH NEW IMMIGRANTS". 19

• Ukrainian refugees from the repressive Polish communist rule find it hard to legalize their status in the U. S. A., and also to establish a close contact with the Ukrainian Americans of their age group. Fortunately, the Lemko Defense Organization helps by arranging official and informal meetings between the "Old" and "New".

J. SANOCKY — "THE LEMKO EASTER SOCIAL" 20

• A Traditional Easter celebration by the Toronto C. L. A. Branch turned into a fraternal reunion between the newly arrived Lemko refugees and their Canadian born and settled brothers.

W. D. "ONE MORE MEETING" 21

• An informative meeting with the new Lemko immigrants under the auspices of the L. D. C. in New York.

IN MEMORIAM 22

• of the recently departed Mr. I. Skvirniansky, Mr. and Mrs. M. Kavchak, and Fr. M. Yukhnovych.

ЖУРАВЛІ

Хористам-журавлям

Летять ключами над осіннім Бугом,
Курликаючи сумно журавлі,
Немов вони мене додому кличуть:
«Вернись, вернись, до рідної землі!»

Гей, журавлі, мандрівники співучі,
Гей, заспівайте пісеньку мені
Про мій дитинства край, найкращий в світі,
З яким я розлучився повесні.

Там журавель скрипить біля криниці,
Схилилась верба в тузі над струмком,
Там іволга в саду на флейті грає,
І я весну вітав з верби свистком.

Там вишні зацвітають коло хати,
Які я посадив хлопчам малим,
Смерека, ніби мати, руки ломить —
За мною тужить стогоном важким.

Там я родився і учивсь ходити,
Дівча зустрів і вперше покохав,
Коли ж я вилітав у час тривожний,
Весь білий світ з коханою ридав.

Гей, журавлі, мандрівники, співучі,
Гей, заспівайте пісеньку мені
Про мій дитинства край, найкращий в світі,
З яким я розлучився повесні.

V CONGRESS OF THE CANADIAN LEMKO ASSOCIATION	24
RESOLUTIONS OF THE VTH C. L. A. CONGRESS24	
ANNUAL MEETING OF THE NEW YORK BRANCH OF L. D. C.....	25
ANNUAL MEETING OF THE 1ST TORONTO C. L. A. BRANCH	25
ANNUAL MEETING OF THE IRVINGTON BRANCH OF L. D. C.....	26
V. MAKUCH — "HOW THE 'COOL MATHEW' MARRIED"	27
• Oh, what a shame it was, when Mathew 'the Cool' killed a diseased old caw for his wedding reception! He had to run away to America to save himself from the village spite.	
"MY DEAR LITTLE SONGS! — A FOLK SONG ..	27
• Oh, I cry bitterly, for I shall not live, where I was born and grew up.	
F. MALYCKY — "THE CRANES"	Back cover
• Oh cranes, my singing travelers, sing me a song of my native land, the most beautiful land in the world! (Dedicated to the famous Ukrainian choir in Poland — "Zhurawli" — "The Cranes").	

ORGANIZATION FOR DEFENSE OF LEMKIVSHCHYNA IN AMERICA

OVER 500,000 UKRAINIANS LIVE IN POLISH COMMUNIST CAPTIVITY!

THE UKRAINIAN NATIONAL MINORITY IN POLAND HAS BEEN HELD IN EXILE FOR THIRTY-FIVE YEARS, 1947-1982.

Genocide Has Been Inflicted by the Polish Government upon the Ukrainian Minority in Poland!

In 1947 the government of Poland, out of political motives, banished by means of military force approximately 500,000 Ukrainians from their native ethnographic lands where their ancestors had lived for centuries.

The Ukrainians were resettled in small numbers among the Polish people throughout the Northwestern territories of Poland.

They have been held there for the past 35 years without the right to return to their native villages and cities.

They are treated like second-class citizens.

WE, THE FREE CITIZENS OF THE UNITED STATES, IN THE NAME OF INTERNATIONAL LAW AND UNIVERSAL HUMAN DECENCY DEMAND:

1. That Ukrainians in Poland be allowed to settle down in any part of Poland, according to their own choosing.

2. That their confiscated property (including their cultural and religious property) be restored to them.

3. That Ukrainian children be guaranteed the right to study Ukrainian in the schools which they have to attend as well as to have their own schools and cultural centers.

4. That the Ukrainian minority be afforded full citizenship rights, including the right to participate in the political process and cultivate its culture, arts and sciences.

5. That the Ukrainian minority in Poland be given the same religious freedom that Poles enjoy including the right to use its own churches, build new ones, and freely exercise its religious practices; to have its own bishops and hierarchy.

HELP ALL THE OPPRESSED PEOPLE! HELP THE UKRAINIAN NATION! HELP THE UKRAINIANS IN POLAND!

Return to "Lemkivschyna" P.O. Box 651 Cooper Station,
New York, N.Y. 10276

NON-PROFIT ORG.
U.S. POSTAGE
PAID
CLIFTON, N.J.
PERMIT. No. 121

